

Београд —
Теразије
(СНИМАК: А. ОМЕРИЋ)

Коло
СРПСКИ НЕДЕЉНИ ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СА БЕОГРАДСКИМ РАДИО ПРОГРАМОМ
Број 42 17 Октобар 1942 Дим. 5

КАЛЕНДАР МОЈА КОМШИЈЕ

НЕДЕЉА, 11 ОКТОБАР

Мој комшија мало — мало па кад помене своју супругу, не може а да не рече: „Моја милонска венера“. Слушали га ми тако, ко зна колико већ дуго, па га најзад сквит-

ласмо питањем:

— Откуд, гос'н комшија тако да зовете госпа комшиницу?

— Како откуд? Па, отуда, брате, што не могу ваљда да кажем: „Моја стара ископина“...

ПОНЕДЕЉАК, 12 ОКТОБАР

Дала она наша сусетка (што је из милоште зовемо: „госпођица фантазија“) оглас у новинама где тражи одбеглог пса. Цео комшилук знао, међутим, да никада није имала пса, па смо је зато питали, кад она, ни пет ни шест, кресну:

— Нисам га имала али ћу га сад имати... И лако и јефтино имам да дођем до лепог кученцета...

УТОРАК, 13 ОКТОБАР

Узео онај наш стари пензионисани и увек расејани професор да нам се жали:

— Замислите драге моје комшије шта ми се јуче десило!
— Шта? Заграјали ми у глас.

— Остао сам без ручка у кафани!
— Е, а зашто?

— Па, ето тако, оне проклете маркице за месо, потегао сам па залепио на писмо и бацио у поштанско сандуче...

СРЕДА, 14 ОКТОБАР

Кад је већ реч о расејаности, да вам испричам шта се десило нашој госпа комшиници, јутрос. За њу већ знате да је жена која строго поштује све наредбе. И пре неки дан прочитала ону нову полициску на-

— Изгледа да ти нису све козе на броју?

— Камо среће да имам бар једну, па да је музем.

редбу да публика која се вози трамвајем мора да испразни кола на последњој станици. И села комшиница у трамвај да се одвезе до техничког факултета па се успут сетила те

наредбе и продужила чак до „Цветковехане“ и тек ту сишла, па — последњој станици, па онда отуда запела натраг пешке... Шта ће, схватила буквално наредбу, па то јој је...

ЧЕТВРТАК, 15 ОКТОБАР

Причао сам вам већ да имамо у комшилuku једног симпатичног младог човека, иначе приличног заводника. Ономад дошла једна дамица с фарбаним ноктићима и зазвонила на вратима његовог стана.

Кад се врата отворила и кад је видела на прагу непознату жену, дамица се збунила, али се одмах снашла и рекла:

— Тражим господина Петровића... Он је, знате, мој брат!

— Интересантно! а ја сам његова сестра... рекла његова одистинска сестра док се дамица стуштила низ степенице...

ПЕТАК, 16 ОКТОБАР

Постао муж наше сусетке, монденке, директор у предузећу у коме је до скоро радио као виши чиновник, па нам комшија прича како је чуо овакав дијалог између тазе и отмене госпође директорке и њене припросте служавке:

— Госпођа, ваш муж вас зове на телефон!

Госпођа директорка, пошто није била сама, страшно се увредила и подвинула служавци:

— Већ сам вам рекла сто пута да је господин директор — господин директор и никакав муж.

СУБОТА, 17 ОКТОБАР

Прича нам наш сусед адвокат како дошао код њега неки клијент па запео да му овај удеси те да одложи суђење које му заказано због неких недопуштених послова.

— Па, лепо, зашто да одлажемо суђење?

— Право да вам кажем зато што сам хтео да се венчам!

— Добро, а кад би сте се то венчали?

— Е, то је оно што не знам...

— Како не знате... Па ко треба онда да зна ако не ви!

— Видите, ствар је у томе што прво треба да останем удовац.

М-ћ

О СВЕМУ И СВАЧЕМУ

ЗАНИМЉИВОСТИ О ВОЛГИ

Највећа и најшира река Европе је Волга. Њена дужина износи 4.000 километара, а код Стаљинграда достиже ширину од 6—8 километара. Кад би се низале једна за другом 1080 притока Волге, добио би се водени обруч који би обухватио целу нашу планету. Делта Волге захвата простор од 14.000 квадратних километара, половину Белгије. Летји је дубина ове велике реке минимална, једва метар и по на неким местима. За време поплава се, међутим, ниво њених вода уздиже на 14 метара изнад нормале.

НАСЛЕДСТВО ОД 50.000 МУВА

Зоолошки музеј у Копенхагену је добио у наследство од данског природњака Вил Лундбека колекцију од 50 хиљада мува. О њима је Лундбек написао шест дебелих књига из којих се види да је мува много старија од човека. Она је зујала на земљи још пре 40 милиона година. Од тада до данас се потпуно развило 300 милиона генерација мува. Само, још није откривено у коју сврху би оне могле да користе.

ПРВИ ПАДОБРАНАЦ ЈЕ БИО ЈЕДАН ПАС

Међу Леонардовим цртежима који се односе на летеће има једна скица која претставља падобранца. То је један човек обешен о неку врсту кишобрана спреман за скок. Други цртеж падо-

брана направио је у почетку XVII века Италијан Фауст Веранцио. Претставља један комад платна прострт над дрвеним оквиром у облику крова. Испод њега виси обешен о четири конопца човек који лети. Али се из теорије у праксу прешло тек 1785. 3 октобра те године неки Бланшар се попео у балону изнад Франкфурта на Мајни и са висине од 3.000 метара спустио једног пса привезаног за конструисани падобран. Пас је неповређен стигао на земљу после десет минута.

НОВА ПРОФЕСИЈА — ИСТРАЖИВАЧИ МЕТЕОРИТА

У далеке и изгубљене планине државе Чиле стижу сада безбројни копачи злата и многи пустолова, који се одају једном новом позиву — тражењу драгоцених метеорита.

На високе планине у држави Чиле пала је у току овога лета, у неколико наврата, права киша метеорита. Велика метеорита приликом пада или се претвара у прах или се забада дубоко у земљу, тако да је ове метеорите веома тешко пронаћи.

Међутим, и поред свега тога, велики број људи пошао је у планине с намером да дође до тих „камених изасланика васионе“. Сматра се да велики број метеорита, који су пали у ове крајеве, претставља већу драгоценост него и сама платина. За сваки метеорит музеји и научни институти плаћају велике награде.

У вези са овом потером за метеоритима већ су се појавили вешти људи који праве фалсификате метеорита.

ВАЗДУШНА КОЛЕВКА

У неким се крајевима Индије деца у првим месецима живота после повијања вешају о један дебели конопца од сламе који се налази у хоризонталном положају дуж таванице куће и остају у том положају по читаве сате сваког дана. Кад почињу да плачу заљуља се мало конопца и они се пре или после умире. Само кад треба да буду нахраћена или опрана она бивају извучена из те чудне ваздушне колевке која је међутим врло практична јер чува бебе од напада змија и многих других опасних животиња којима обилују ти крајеви.

МИЛИОН ЦВЕТОВА ЗА КИЛОГРАМ МЕДА

Један швајцарски природњак је израчунао колике огромне напоре мора да уложи једна пчела да би добила килограм меда. Вредни инсект треба да обиђе више од пар милиона цветова детелине и скоро пола милиона цветова багрема. Наравно да ће она на овај огромни банкет позвати неколико другарица да јој помогну.

ЗАБРАЊЕН УЛАЗ ЗА ЖЕНЕ

Дирекција једне фабрике аутомобила је забранила женама улаз у фабричне просторије, пошто је израчунала штету од 20.000 лира која је произлазила од тога што су се, при улазу особа лепшег пола, радници окретали и бивали расејани и спорнији у послу за време њиховог баљења. Само жене изнад 60 година могу да поседују раднике у фабрици.

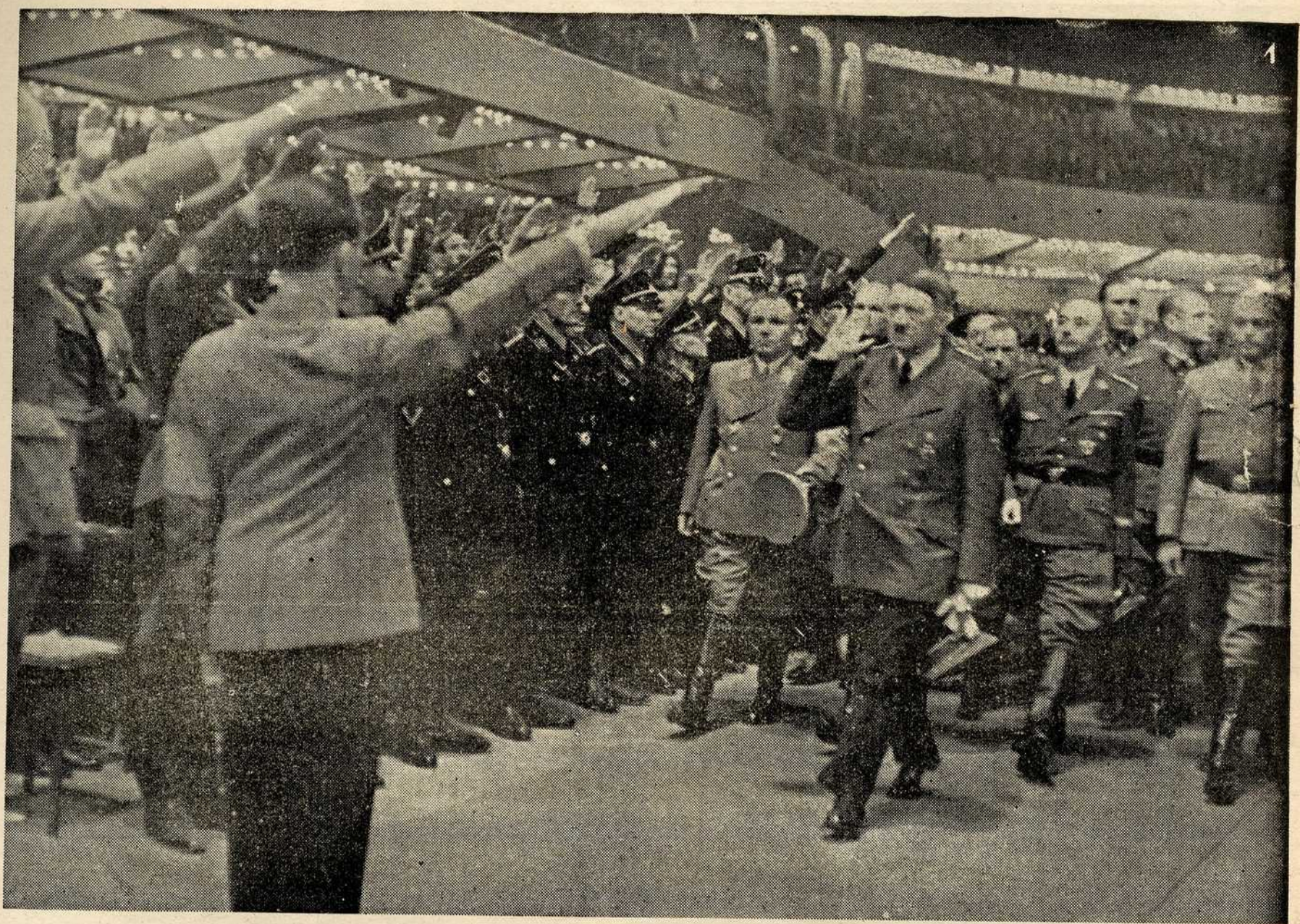
Приредба на Коларчевом универзитету

У недељу 18. о. м. на Коларчевом Универзитету, у организацији нашег познатог оперског певача Александра Колаца, одржаће се велика стилска вокална и балетска приредба под називом „Вечите мелодије Моцарта“. А. Колацо, који је током прошлог месеца организовао изванредно уметнички успео стилски концерт Шуберта и Шумана, уводи једну интересантну новину код нас. Полазећи од чињенице да сваки човек и његово дело, које по својој вредности и избору проблема може бити временски бесмртно и географски универзално, ипак донекле носе у себи кишу времена у коме је постало, и да посматрано у оквиру свога доба има најпунји ефекат и најприроднији колорит, у концерту „Вечите мелодије Моцарта“ спојио је дело и његово доба, бесмртну музику Волфаганга Амадеуса Моцарта и сјајни рококо-стил XVIII века. Учесници на овом концерту појавиће се у костимима и миљеу рококо-стила. Музичка пратња биће на чембалу. На тај начин ће се посетиоцима кроз музику и приказ дочарати илузија како се музицирало у интимним салонима Моцартовог доба.

На овом концерту учествоваће наши одлични уметници: примadona Београдске опере Злата Ђунђурић, примабалерина Наташа Вошковић, Вукица Илић, чланица опере, Александар Колацо и Никола Тарновски. На чембалу пратиће Иван Туршић.

Преостале улазнице за овај концерт могу се добити на благијим Коларчевом Универзитету. Почетак у 18 часова.

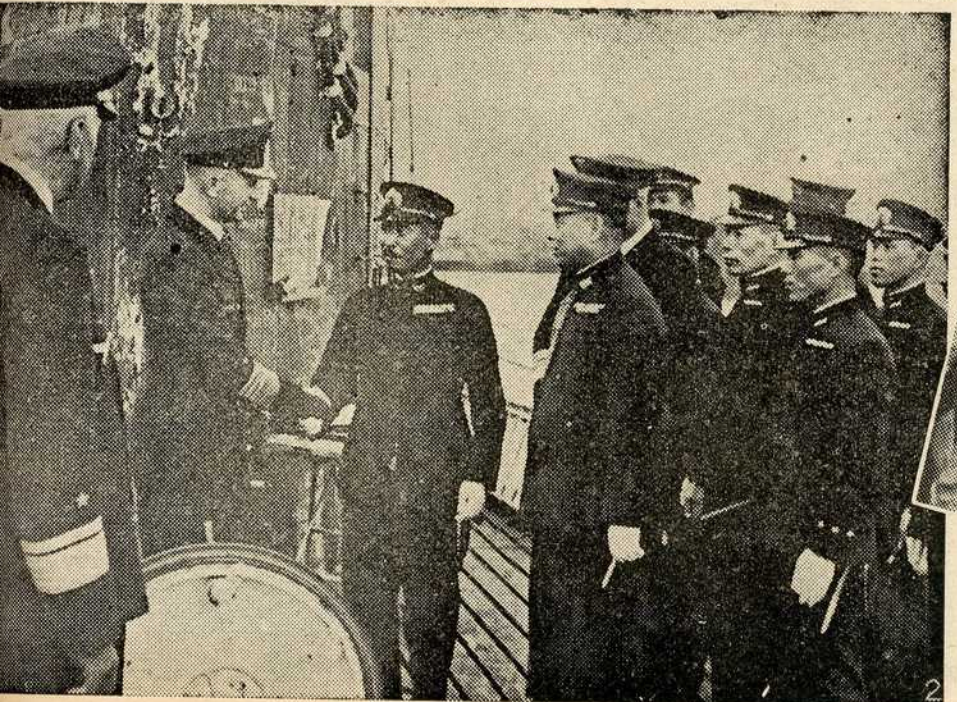
Главни уредник Мирослав Стевановић * Уредник Миња Димитријевић (па путу) * За фотографије Александар Симић * Пртач Ђорђе Лобачев * Уредништво Поекароева ул. бр. 31. Телефон 25-010 * Власник и издавач: Српско издавачко предузеће А. Д. Јован Тановић * Администрација Дечанска 31. Београд. Тел. 24-001—10; штампана „Штампариа Београд“ А. Д. Дечанска 31. Тромесечна прегплата 58.— дина.

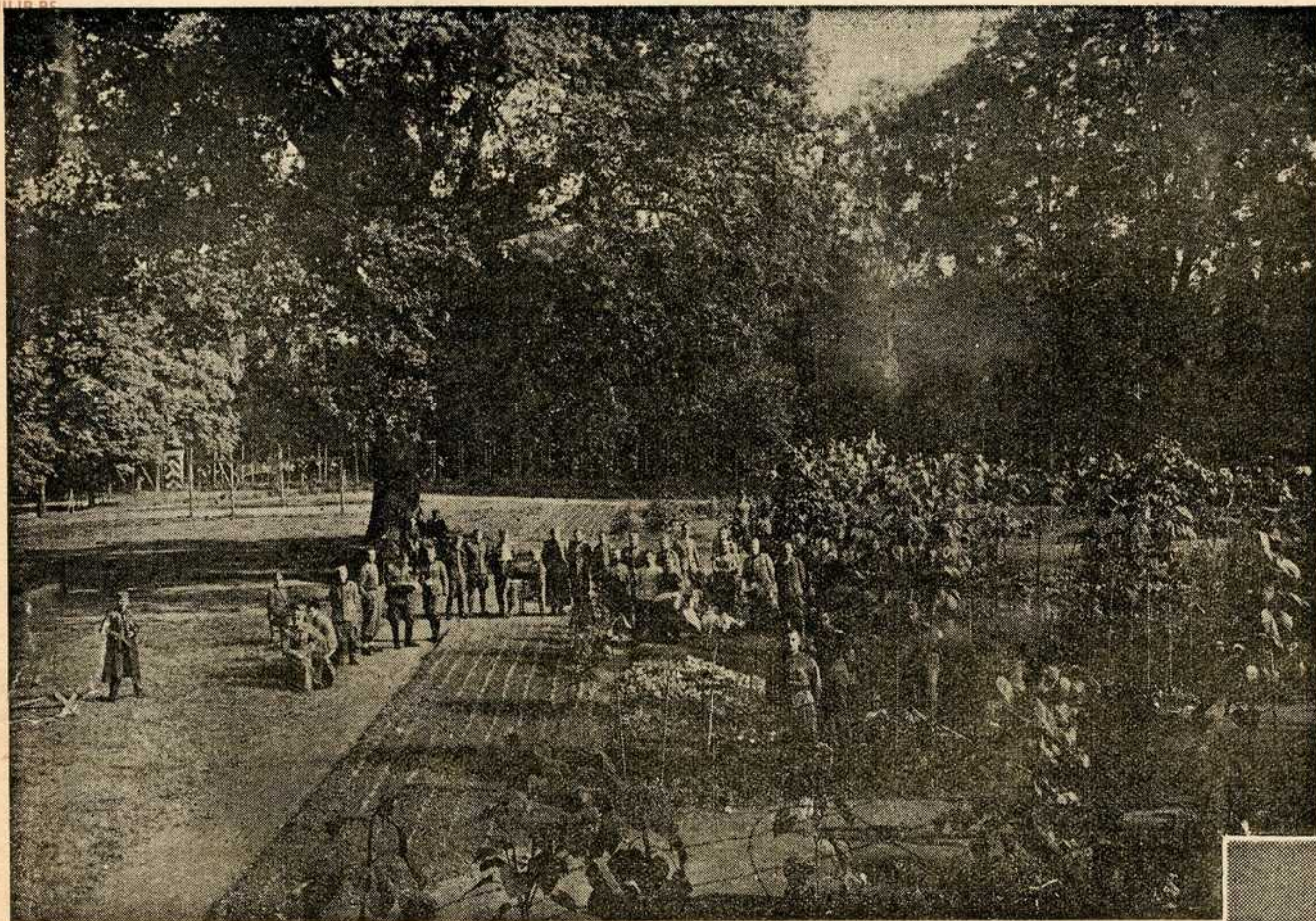

Догодбаје

- 1) Приликом отварања овогодишње акције Ратне зимске помоћи одржао је Вођа Рајха у берлинском Спортпаласти велики говор. Слика приказује долазак Вођин у Спортпаласт. Гаулајтер Берлина и рајхсминистар др. Гебелс поздравља Вођу, коме се с десне стране налази командант СС-група Химлер.
- 2) У оквиру присне војне сарадње између сила Осовине стигле су пре борбене јединице јапанске ратне морнарице у Атлантски Океан. Слика приказује дочек једне јапанске подморнице у једној немачкој поморској бази на Атлантику. Адмирал Дениц, заповедник немачких подморница, поздравља команданта јапанске подморничке крстарице.
- 3) Прва велика спортска такмичења недавно основаног Спортског савеза европске омладине одржана су пре две недеље у Милану. Омладина Немачке, Италије, Шпаније, Словачке, Белгије, Холандије, Данске, Бугарске, Хрватске и Норвешке такмичила се у лакој атлетици, пливању, тенису, бициклизмици и стрелачком спорту.
- 4) Дански краљ Кристијан славио је пре неки дан свој 72 рођендан. Тога дана, за време његове уобичајене јутарње шетње, становништво Копенхагена приредило је свом краљу одушевљене манифестације.

(Fotos: Belgrader Bildagentur)

У великом и лепом логорском парку наши официри проводе највећи део дана.

Србији

Крик жеља наших, упућен теби:
Да стекнеш сва земаљска блага!
Сваки се од нас моли у себи
За твоје добро, Србијо драга.

Има ли игде на свету ишта
Да нам се лепше уз срце свија
Од тог нашег топлог огњишта, —
Од земље, што се зове Србија?

Из гробова, твојег најлепшег цвећа,
Што икад даде од рода свог, —
Нићи ће боља будућа срећа.
Србијо драга, чуј'о те Бог!

Торгау, 25-IX-1942.

Љубомир А. Вучић,
наредник водник
Сталаг IV Д

НАШИ у заробљеништву

Лево — Неколико
чланова заробљеничког
оркестра у
Сталагу II С.

Портре једног нашег заробљеног официра, — рад
сликара заробљеника у Офлагу XIII В.

(Онимци: Приватна својина)

У туђој земљи

И док корачаш уморан,
Кроз гуђе равнице широке и дуге,
Једна мисао у теби се буди,
Једна мисао раздире ти груди.
Домовина.

Та прекрасна и мила мати,
Која ти живот даде,
Тужно је у њој без тебе.
Тужно беа твога насмејана лик
Тужно беа твоје вредне руке,
Тужно је гуђе гледати муке.
Кад-кад се пренеш и мисли пролете:
Домовино моја, мати мила
Далеко је јоште твоје дете.
Далеко блуди погледом ваздан
Не би ли тебе угледао када
И сва радост и срећа њему да се
поврати тада.

Д. Ракић
уч. VII разр. гимн.

Десно — Једна група
наших војника
заробљеника у Ста-
лагу XIII А.

Сан Спира-пиљара

Шта, не познајете газда Спира пиљара? Штета! Колосалан човек. Мој пиљар, из комшилука. Пословац, практичан, добар као добар дан, а изнад свега хуман... Одете, рецимо да купите килограм грожђа, останете тамо код њега, у његовом нахереном дућанчету више од два сата и вратите се с две киле — слатког купуса у главицама.

Шта вам је све испричао, како вам објаснио зашто нема грожђа и шта вам је хукнуо, није важно, важно је да сте отишли и задовољни, утешени и с пуним зембиљом...

Тако сам и ја био код њега. Отишао сам на „ар-капију“, да ме нико не види и затражио бар пола килограма црна лука. Објаснио сам му да запршка није запршка ако нема мало лука... Колико само да замирише... А, он, узео и развезао. Те посна земља, те сушна година, те грисити трговци, па онда они детаљисти, и док сам оком трепнуо убедно ме... Тек код куће сам се обвестио кад сам из зембиља, место лука, истресао две киле парадајза...

И, ето тако тргује наш газда Спира... И ми, његове муштерије задовољне. Ко и да не буде задовољан кад газда Спира располаже тим чаробним штапићем па само махне и ви место десет кила шљива што сте још пре десет недеља наручили за пекмез, одете кући теглице испунjene целу целуцјату бундеву од десет кила... А, десили се да му то сутрадан пребаците, он вам смешешки се кроз брк кресне:

— Моје је да продам, а твоје је да купиш или да не купиш... Ако си паметан, начитан и практичан човек, ти се држиш оног: „Дај шта даш“ а ако ниси од ту фелу ти онда шетај с празан зембиљ цео дан, па кад га добро излуфтираш врати се кући и — размишљај...

Били, дакле, ми задовољни с газда Спиром иако смо сви знали да такве кајшарчине нема нигде у целом кварту... Знали смо ми да газда Спира крије и грожђе и шљиве, и лук, и бели и црни... Налазили смо му љуске од лука по земљаном поду пиљарнице, па опет ништа... Опчино нас лено и ми, ни данас не знамо за другог пиљара до за њега.

Може газда Спира да дође па да нам каже:

— Ове родне године ништа није родило... Пореметило се тако нешто у утроби земљиној и — ништа!...

— Ама баш ништа?

— Ништа, две ми очи!

— Ух, бре брате, газда Спира... Па зар ни пагицац није могао да роди?

— Ништа, кад ти кажем...

И убедно нас...

Такав је ето био наш газда Спира, такав и тако убедљив...

*

Зато смо се и пренеразили кад, пре неки дан газда Спира изишао пред дућанче и ваби нас прстом, једног по једног у пиљарницу, па како ко уђе он му каже:

— Слушај комшија... Је л' би грипнуо мало од оног лено гројзе што га викају „Камбургер“?

— Море немој да тераш комендију, газда Спира. Какво грожђе. Је л' сам кажеш да је слабо родило.

— Ама, је л' би, ил' не би.

— Море, како не бих... Те још како...

— Е, онда ево ти. Истина, сто динара кила, ал' има да ти миришу уста на „Камбург“ десет дана. Не треба ти калодонт за зубе...

Или вас зовне па вам шапне:

— Колико требаш црна лука?

И, одмери и да. Наплати по фармакопеи, одере, да корећи, ал' да...

Ми се, кажем пренеразили. Откуд то. Откуд та дарежљивост у газда Спира... Саветовао се цео комшилик и најзад решили да мене делегирају да се распитам шта се то десило с та-

зда Спиром преконоћ да се тако промени. И ја отишао. Понео паклицу „Зете“ и сео, позади пиљарнице у његово сонче. Кад газда Спира замандалио дућан и ушао ја, ни пет ни шест, него право у брк:

— Ама, шта је то газда Спира? Откуд ова промена код тебе? Сад почело у твојој пиљарници да ниче и грожђе, почео да клија и кромпир и лук. Шта је то... Као да је сам господ Бог удахнуо у тебе неки благододни осећај, па...

— Тако је... И, да знаш да је тако нешто и било... Све ћу ти рекнем, ал' да не говориш ником...

Ја дадох реч и он ми исприча — чудо!

*

Заборавио сам, међутим, да вам кажем да је газда Спира, упркос овим особинама, био страшно празноверан и богобојажљив човек. Истина клео се у Бога да нема ни трунке, рецимо, кромпира, а клео се лажно, па ипак му то није сметало да се плани Бога. А, нарочито је веровао у снове. И кад тако нешто купите у његовој пиљарници у све на свету ће вам завити купљену робу само не у свој раскупусани „Рожданник са савовником“...

Елем, и ту био сан по среди... Сан га преобразио.

Покушаћу да вам пренесем верно тај сан, тачно онако како ми је он приказао...

Опонад, кад је посвршавао посла у дућану, легао газда Спира да спава. Легао, заспао и уснио сан. Много чудан...

Као чује он кроз сан, како негде из дубине подрума, нешто шушка, ромори и луна... Онда чуо како се отварају врата, помичу неке тезге што је наваљао на та врата, да сакрије улаз у подрум, и одједном, о да чуда, грдног! Ушле полако на прстима све саме шаргарепе. Па као имају и ноге и руке и очи и уста. И једна покрупнија шаргарепа рекла му:

— Слушај газда... Докле мислиш ти да нас кријеш по подруму да црвљамо и плесивимо?

И таман то рекла шаргарепа кад се на прагу подрумских врата појави кромпир! И он добио и руке и ноге, и уста, па се развикао:

— Слушај море Спирче... Не може ово овако... Колико пута још треба да проклијам па да ме изнесеш на пазар...

За њим се појавио купус. Цела главица па из баса рекла:

— Спира, море, кајшару пиљарски. Шта бре, ти мислиш. Докле овако. Нит ме киселиш, нит ме куваш, нит ме за салату дајеш, него ме држиш у подруму док се не распаднем...? Видиш ова госпођица Шаргарепа, љути се женска с правом. Служи човечанству као витамин. Добра и за црева и за теп и за лезоту. Овај кромпир има исто тако права да се буну. Стрпао си га у подрум а он и главна и фина храна. Зажелео се човек да буде мало и „пом фрит“ и „пом швилс“ а не монета за поткусуривање. Па, онда она тамо бабура што још није проговорила, а није проговорила што већ три недеље труне у подруму и озебла па је крајници стегли... И она се буну. И она с правом. Видиш та бабура је најизразитији претставник витамина Ц. Трули у подруму а могла би да буде и печена за салату, могла би да буде и филована и тако даље... Не ваља ти посао газда Спира...

Него ти, газда да почнеш да нас продајеш или ћемо ми друкчије. Пријавићемо те органима за контролу...

— А, не! — умешао се кромпир. Нећемо. Долазили су ти органи и, шта нам вреди, нису нас напшли...

На то упаде госпођица Шаргарепа:

— Не, не. Ми ћемо сами да се пријавимо...

— Које, леле мене! — завапио у ску газда Спира.

— Муштеријама. Кад дође муштери-

Ја и затражи, рецимо, кило кромпира, па кад ти кажеш да немаш ми ћемо сви у глас да се продеремо:

— Лаже! Има...

— Не, ако за Бога знате. Па на вешала ће море да ме отерате!

— На вешала! На вешала! Одлична идеја! — затрајао цео збор поврћа...

У то се појави и црни лук, у венцу, па и он на ногама, као и остали. Он ућутка збор и узео реч промуклим гласом:

— Тако је Спира. На вешала. Доста си криво и кајшарио! — то рече па поче самом себи да отплиће ону кичу на којој виси.

— Шта радиш бре то! — поново зацвилно газда Спира а зној га облио.

— Ево отплићем главице па да ти направимо штрангу...

— Штрангу?! — претрну газда Спи-

ра и пробуди се... Онда се прекрсти, јер виде да је све само сан, и поново леже. И целе целуцјате те ноћи савео узбуну сакривеног поврћа, штранге, те једва дочека да сване дан... А кад свануло почео да нуди све оно што никад није имао и за што се толико пута клео...

*

Испричао сам, у смислу усменог реферата, све то комшилуку. И сад, кад неко оде да нешто купи код газда Спира, само му каже:

— Немој газда Спира да кажеш да немаш... Иначе штранга ти не гиве! — а он, бржебоље, прихвати:

— Имам, де... Имам, само немој штрангу да ми помињеш!

И, збиља има код газда Спира све што нам душа ниште... М. Дим.

Купатишта

код ГРКА, РИМЉАНА И МУХАМЕДАНСКИХ НАРОДА

Ми уверавамо себе да живимо у доба техничког савршенства. Међутим, пре много столећа Грци и Римљани имали су купатила иза којих су наша купатила по уређености далеко заостала. Нарочито је значајна епоха мионске културе која спада у раздобље од 1800—1450 г. пре Хр. То је најсветлије доба високо развијене старе културе. Тада се поклаљало много више пажње физичкој култури него данас. Грци који су тежили да своју омладину васпитају у хармоничном развијању, уступили су најглавнија места купатилима у својим гимназијама и омладина је могла да упозна шта значи физичка и душевна култура за човечанство.

Код Грка највише се пажње у купатилима придавало тушевима. Римљани, који су у култури били ученици Грка, последњи су примили од свих народа неговање и развијање тела. Простране сале каракалних терми које су биле узвишене на снажним стубовима. Сводови и зидови били су од шареног мрамора. Ове терме биле су украшене скулптурама, подови су били у мозаику, а таваница обложена позлаћеном бронзом.

Отмени беспосличари онога времена проводили су читаве дане у купатилу које је било спојено са просторијама за спорт, библиотекема и позориштем. Кроз четири столећа купатило је сачињавало у свим римским круговима центар друштвеног живота и било је приступачно и ширим народним слојевима, али тек предвече, када се отменији свет спремао за главни обед. Римска купатила обухватала су просторије са различним температурама, почев од млаке воде па све до купатила за знојење. Свака јавна зграда, веће имање или вила сматрала је да су базени са топлим и хладним водом саставни део те зграде. Гледом су Римљани владали свуда су постојала ку-

патила о чему сведоче ископине на које се доцније налазило.

Римско купање састојало се из четири процедуре: најпре се вршило купање у загрејаном ваздуху, затим топло купање у води, односно купање у загрејаној пари, после овога следовало је туширање, односно купање у хладној води а после овога као последња процедура трљање тела и мазање разним кремовима и мастима. Али за пливање Римљани нису имали никакве наклоности. Базени са хладном водом ретко су када били дубљи од једног метра; купачи су више волели да седе на степенницама и да се брчкају. Римљани су још узели од Грка обичај да седе и поливају један другог. Купатило је било заједничко, јер одвојене појединачне кабине нису одговарале духу Римљана. Сасвим је разумљиво да су просторије за купање жена биле одвојене од мушких.

Тамо где су се појављивали топли извори, подизали су лековите бање. Онде где нису постојале терме, вршило се загревање помоћу дрва или угља. Многе просторије за купање смештене су у сутерен кућа и загреване помоћу пећи. Али откако је укинута снабдевање водом Рима а одмах затим оштећење водовода од стране Гота (537 г. пр. Хр.) престало је развијање и усавршавање купатила у Старом веку.

Међутим, римска традиција живи још увек на Оријенту. Арабљани и Турци нису покварили римске терме, већ су само напустили старе обичаје. За одржавање чистоће тела они употребљавају парно купатило. Уместо великих базена, направљени су мали бунари. Гимнастичке вежбе их више не занимају, али се зато примењује масажа. А што на Оријенту купање игра тако велику улогу, треба приписати и религији.

КОЛУМБО

Открива Америку

вих дапа навршава се тачно 450 година откако је Христифор Колумбо са три брода и 120 људи доспео до Новог Света: 12 октобар 1492 слави се у историји као дан открића Америке. Тај дан био је завршетак једног дугог и великог напора, скопчаног са надчовечанским самопрегором, са изузетном енергијом, каква је својствена само великим људима, онима који донста стварају Историју. Христифор Колумбо био је човек таквог кова. Оно што је он учинио, мало би ко био у стању да учини, и пре и после њега.

Када је Христифор Колумбо напустио 3 августа 1492 мало шпанско пристаниште Палос, са три каравеле и једном шаком људи, народ сакупљен да их испрати плакао је... Веровало се у томе тренутку да ти одважни морнари иду у сигурну смрт. Њихово путовање личило је на одлазак у неповрат. Доиста, требало је имати тада гигантску духовну моћ и истрајати, па се одлучити на такав страховити подухват. Легенда тврди да су Колумбову посаду махом понутили робљаши, којима је опрштена казна под условом да учествују у том ризичном путовању. Без обзира на то да ли је ово

Колумбов подухват није само плод среће или случајности: то је резултат гениалне замисли коју је он, захваљујући стрљивом и дуготрајном напору, до ститица разрадио.

О самом том значајном путовању написано је много књига, а основни извор за то био је сам дневник Колумбоб који је он водио на броду; оригинал тога дневника пропао је, али је сачуван један италијански превод. Из тога дневника може се скоро дан по дан да прати развој тога епохалног и драматичног путовања.

Само путовање започето је 3 августа: тада су три каравеле, „Нина“, „Санта Марија“ и „Пинта“, напустиле у рану зору шпанско пристаниште Палос. И бродове и људе дали су шпански краљевски пар, Фердинанд и Изабела. Дуго година, од 1485 па све до 1492 године, Колумбо се без успеха трудио да их убеди у потребу таквога једног предузећа. Пре тога, он је од 1476 до 1485 године безуспешно покушавао да придобије и португалски двор за намеравано путовање. Тек после петнаест година непрекидног чекања, у тренутку када се већ спремао да пређе у Јужну Француску, Христифор Колум-

чини какво парче земље. Недеље пролазе, све дужије и теже, а копно се никако не појављује...

У септембру је најпре владало лепо време. Колумбо бележи у своме дневнику да је „море често мирно као у реци у Севиљи“. Као робени морнар он се томе много не радује. Напредовање није много брзо. Првих дана преваљује се свега по 90 миља просечно за дан. Тек 16 септембра брзина дневног путовања достиже 165 миља. 20 и 21 септембра опет је било лепо време. Тек 22 настају јачи ветрови и буре у супротном правцу. Ова околност радује Христифора Колумба, јер он на тај начин умирује мало забринуте морнаре, доказујући им да постоје сигурне могућности за повратак у Отаџбину. Иза тога настају опет дуги дани пловидбе, бескрајне пловидбе, у којој се само види небо и вода. У више махова, морнари са којег од бродова мисле да су у даљини спазили копно. Настаје сваки пут узбуна. Сви упиру погледе у даљину. Сви виде земљу! Одмах се служе службе Божје и врше се припреме за пристајање на копно. И опет се све враћа старом; небо и море, бескрај видика, а свако ново копно које се открије је какав далеки облак или

Христифор Колумбо, по оригиналној уљаној слици Себастијана дел Пиољбо која је недавно пронађена у Кому и Италији.

светлост самога неба... У једном тренутку, крајем септембра, морнари наилазе на неке морске траве, затим на јата птица. Сви наслућују близину копна. Одлучује се чак и скретање правца. И опет ништа. И тако опет данима и ноћима пловидба по бескрајној води, док најзад, 3 октобра Колумбо по извесним знацима није дошао лично до уверења да се налази у близини неких острва. Гоџен, међутим, својом упорном жељом да дође до самога копна, до „Индије“, како је он веровао, он не хтеде да скрене са главног правца и настави пут на Запад. И тада пробоше још многи дани и ноћи, када одједном, 11 октобра увече, настаде узбуна на бродовима: неко је био спазно у даљини светилке. Знаци су били врло неразговетни. Око поноћи, Колумбо се лично увери, да постоје светлости на неком удаљеном копну. У два сата по поноћи земља је већ била ту: на свега две миље од бродова. У петак ујутру, 12 октобра 1492, мала Колумбова експедиција изишла је из чамаца на америчко копно: Нови Свет био је званично откривен.

Па ипак, тај Нови Свет неће носити име свог правог проналазача, већ ће се назвати по другом једном Морепловцу, Веспучиу. Да ли је то оправдано? Историја нам казује да Колумбо није ни био свестан да је открио „Нови“ свет, јер је он чврсто веровао да је преко Запада доспео до Азије, до Индије и Јапана, који се тада звао „Ципангу“. С тим уверењем Колумбо је и умро, 1506 године, у Валадолиду, а његови савременици већ су били сасвим заборавили на велики његов подвиг. (= Historicus =)

Шпански краљ и краљица примили су свечано Колумба у Барселони после његовог првог путовања. Тај приказ овековечио је шпански сликар Рикардо Анкерман и Ријера.

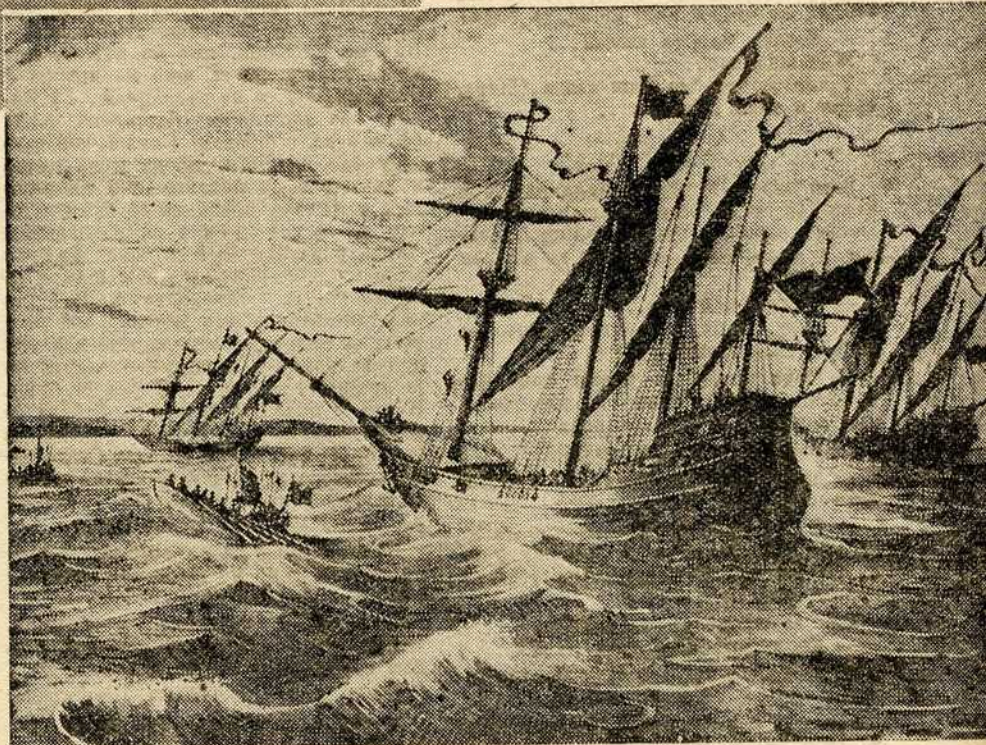
гачно или не, неоспорна је чињеница да је врло мали био број оних који су се одважили да ставе свој живот на коцку у једном тако неизвесном предузећу. Сви ти људи заслужују назив хероја, а вођа, Колумбо, с правом се може назвати јунаком над јунацима, јер је он не само дуго година стварао план о великом предузећу и кроз највеће тешкоће, пуних петнаест година, радио на његовом остварењу, — већ је он целу експедицију стварно водио. Он је гледао у карте и управљао путовањем, до последњег тренутка непоколебиво верујући у успех предузећа.

Додуше, легенда и овде тврди да Колумбо није био до краја истрајан и да је у више махова већ био клоњоу духом. Постоје и многе приче о побунама његових морнара који нису хтели да иду даље и тражили су повратак у домовину.

Једна је ствар, међутим, сигурна: нико пре Колумба није такво једно путовање предузео, нити извео са таквим успехом, и заслуга за то велико дело припада првенствено Колумбу.

бо добио је вест о пристанку Фердинанда и Изабеле да организују експедицију у непозната мора. Тако је, најзад, Колумбо кренуо на свој далеки и неизвесни пут; поред неколико искуснијих шпанских морнара, у пратњи се налазио и званични краљев изасланик, који је имао лично да се увери о томе да ли је Колумбо заиста открио земље за које је тако упорно тврдио да постоје на Западу.

Само путовање може да се подели у два дела. Први део односи се на период од 3 августа до 8 септембра, а други на време од 8 септембра до 12 октобра 1492. Прва половина путовања била је мање драматична. То је пут у водама које су шпанским морнарима већ биле познате. Тек 8 септембра, када су напустили Канарска острва настаје права одисеја Колумбове експедиције. Више од месец дана три лађице су пловиле према Западу, ношени разним ветровима и струјама, а морнари су сваки дан истраживали хоризонт очекујући да угледају на пу-

Колумбове лађе у зору 12 октобра 1492 године, када су после дугог путовања наишле на копно. (Fotos: Belgrader Bildagentur)

Ловни сусрет

РОМАН ОД ХАРЛАДА РЕБЕЛИНГА

(10)

— Добро, кад је баш тако важна ствар, помоћи ћу ти колико могу. Ево ти адреса Марковићевог обавештајног бироа, Римска улица број 12. Само ти скрећем пажњу да неће бити јевтино...

*

У мрачној, прашњавој канцеларији обавештајног бироа затекао Шандор самог Марковића. То је био онизак, дебелушкаст господин црномањастог лица. Пушећи цигарету саслушао је пажљиво свог посетиоца.

— То неће бити тако једноставно, како ви замислите, драги господине, рекао је најзад после краћег размислања.

— Али мени су информације хитно потребне, рече Шандор нестрпљиво.

— Хитно је хитно, али и Америка је далеко. Сем тога и трошкови...

— Што се тиче трошкова, не треба да штедите...

— Онда можемо да тражимо информације каблограмом. Само, опет вас упозоравам, биће скупо...

— Не мари. Када, дакле, могу најбрже да добијем одговор?

— Најраније прекосутра, али ни то не могу да гарантујем...

Шандор је био задовољан. То је ипак брже по што се он вадио. Тај Марковић је сумњив, али кад му га је Торфи препоручио, мора му веровати. Марковић као да је погодни његове мисли.

— Ви гледате што код мене није баш елегантно. Не мари ништа, људи ме зато ипак нађу кад сам им потребан.

Шандор без речи извади чековну књижицу, испуни један чек и пружи га Марковићу.

— Хоће ли бити довољно за прво време?

И не гледајући суму Марковић стрпа чек у џеп.

— Навратите, дакле, опет прекосутра, господине. Можда ћу моћи штогод да вам кажем...

Чим је Шандор изишао, Марковић се сав промени. Позвонио је жестоко, својим намештеницима, дохватио телефон и издиктирао неколико каблограма за Америку....

*

Нора је оставила такси на Вајмарском тргу и упутила се пешке према Турском шанцу. Ако случајно сретне Шандора, рећи ће му да је изишла у шетњу. Лаганим кораком ушла је у мали парк пред вилом.

У претсобљу је дочекала собарица.

— Где је господин барон? — упита је Нора.

— Изишао је одмах после вас, милостива госпођо.

Нора се уплашено трже. Изишао је одмах после ње и још се није вратио? Што би могло да значи? Да је није пратио? Шта ће да му каже ако је видео у хотелу „Имperiјал“?

Озло се јави ауто. Нора журно приђе прозору. Да, он је. Срце јој бурна закуца. Шта ће да му каже, ако је пратио до хотела? Знала је добро свог мужа. Он се неће устручавати чичега да је растави опет од Стефана. Шта сад да ради? Да ли да сиђе доле и да га дочека или да се направи као да је глава боли?

У размислању прекинуше је његови кораци. Морала је да сакупи сву снагу да сакрије своје узбуђење. Али на његовом хладном лицу професионалног коцкара ништа није могла да прочита. Поздравно је мирно и љубазно као и увек и замолио је да заједно вечерају код Сахера.

Она механички климну главом. Шта значи тај позив? Да и то није нека клопка? Зар вечерас неће у коцкарницу?

— И ти си била у варош? — упитао је тобож узгредно.

— Да, ишла сам да купим нешто, рече она и у истом тренутку се сети да говори глупост.

Ако је сада запита шта је ишла да купи, шта ће да му одговори?

Али он је, изгледа, био задовољан одговором. Са осмејком јој је климнуо главом и изишао из собе. Одахнувши Нора клону за свој тоалетни столик. Имала је осећај као да је стајала на самој ивици дубоког амбиса.

Чим је Шандор изишао из Норине собе, са његовог лица се изгуби љубазни осмејак. Норина лаж потврдила је његове сумње. Само, идући потез у тој немој игри, припада њему!

*

Пат стајаше поред отвореног прозора гледајући у помрчину. Нерасположен и уморан, никако није могао да се реши да почне са облачењем и шминкањем, а већ је било време.

У мислима пребацивао је себи своју слабост према Нори. Требало је да јој отворено, у лице каже сву истину. Неодређеност у односима међу људима гора је од свега.

Чим је ушао у гардеробу, Циму је пало у очи да са Патом опет није све у реду. Пажљиво је саслушао Патову причу о састанку са Нором.

— Па знаш ли ти да си сада у великој опасности, приметно је одмах Цим. — Та жена те још лудо воли и сматра да има на тебе неко право. Колико ја познајем жене, она неће бирати средства да постигне свој циљ. А она зна да си ти Стефан Рајнер, кога полиција тражи због убиства...

— Па шта онда?

— Баш си навикло! Треба да знаш да она неће оклевати да ти и припрети, ако буде требало...

— Ваљда не мислиш...?

— Него шта. Жена која воли спремна је на све. Па и да уништи човека кога воли, само не да га уступи другој...

Пат је морао да призна истинитост Цимових речи. Да! Жена увређена у

својим осећањима, жена одгурнута или одбачена, спремна је на све, па и на најгоре.

Механички је сео и почео да се спрема за претставу. Сада је и сам био свестан опасности која му је претила. Сада више није било у питању како ће да јој каже истину да је не воли више и да је при том не повреди сувише. Положај је сада био много опаснији.

И Цим се замислио. И најмања грешка могла је да доведе до катастрофе. Најбоље би било да се изгубе из те кобне вароши. Али на то се у овом тренутку није могло ни да помисли. Онда остаје још само једно решење: треба са Нором уредити ствар тако да се у миру разиђу.

— Знаш шта, Пате? Најбоље би било, пошто је узбуђење првог сусрета код ње прошло, да сада разговараш са њом мирније. Да је мало умирниш, а затим да се на неколико дана изгубиш.

— Зашто? И онако јој не могу побегнути. А и не мислим да се кријем. Разуме се да ћу покушати да је умирим...

— Не, то ћу ја да учиним. Утешити је тако да неће ништа приметити. А ти је у прво време мало избегавај. Изгуби се за неколико дана из вароши да се средиш и смириш. Направи неки излет.

— Сам?

Цим се осмехну и потанше га лако по рамену.

— Зашто сам? Зар немаш Хану?

*

У великом луку, као сребрна врпца, вијуга Дунав кроз широка поља. На хоризонту се дижу висока брда у тамно-плавој измаглици. Светло зелено младић бреза отскаче од загасите боје четинара. Ту и тамо истичу се само беле и првене тачкице скривених кућа и вила. Из дрвећа овде онде вире торњеве сеоских црквица. То је бечко омиљено излетиште Вахау.

Хана је свакако хтела да покаже Пату лепоте свог завичаја. Дан раније

били су на Семерингу, а данас га је повела у Вахау. Само, зашто се Пат толико нећкао да пође овамо?

Кола која им је Цим изнајмио оставили су доле и сад су сами били међу виноградима. Пат је намерно пошао оним путем којим су некада ишли он и Нора. Свако дрво, сваки грм био му је ту познат.

Да, онда је била јесен. Златна јесен. Није ли то било симболично? То је стварно била јесенска љубав, љубав која је већ у самом почетку носила клину б: зог завршетка. Није узрок био неспоразум ни тобожње Норине неверство, него је то била судбина љубави која је била далеко од свакидашњице, од осталог света. То је била кула у облацима. Зато је изгорела сама од себе и иза ње је остало само мало пепела, болних успомена...

А сада је пролеће. Он је зрео човек који је стекао животно искуство. А поред њега седи на трави млада девојка — симбол пролећа — која га воли. И он њу воли, то му је сада било јасно. Али воли је не првом безобзирном љубављу која ће се сломити у првој бури, него љубављу пуном топлине и дубоких осећања...

Удахнуо је ваздух пуних грудима. Осећао се стварно слободан и јак. Сада је без горчине могао да мисли на прошлост. Хана га погледа криво и Пат је осетно њен поглед.

— Хана, ти си хтела нешто да кажеш...

— Не.

— А ја ћу теби нешто да кажем... Први пут јој је казао „ти“. Хана покрвене и обори очи. Пат јој приђе и нежно јој подиже лице. Дуго јој је испитивачки гледао у очи.

— Хана, да ли ти знаш да те ја волим?

Хана, склоњених очију, покрвене још јаче.

Није могао да се уздржи и нежно је пољубио. Хана уздрхта. Оно за чим је последњих дана тајно жудела најзад јој се испунило. Од среће, ударише јој сузе на очи...

*

Три пута за последња два дана Нора је тражила Пата у хотел Имperiјалу и сваки пут се место њега појавио — Цим.

— Извините, рекао би најучтивije, али мистер Старпера, нажалост, још нема.

Први и други пут је поверовала, али трећи пут јој је било јасно да је Пат избегава. Исто тако јој је било јасно да би било бескорисно да се обрати Циму за било каквим објашњењем. Зато га ништа није ни питала.

Али кад би изишла из хола, осетила би у души оловну празнину. И кад би путем уочила велики плакат са натписом „Пат Старпер — победник смрти“, огорчено би окренула главу и убрзала кораке.

А њено огорчење расло је од часа до часа. Зар је она зато чекала пуних дванаест година? Зар су све њене муке биле узалудне? Зар ће и даље да живи празним и бесмисленим животом? Не, никада! Она је своје право и сувише крваво платила, да би се тако лако одрекла свога права. Не, она ће се за своју срећу борити до крајњих снага...

Можда је Стефан више не воли? Којешта! Зар се и он није узбудно приликом њиховог сусрета колико и она? Треба да га само остави и на миру да се прибере и дође себи. Свакако да се зато и повукао у самоћу.

А можда и он има неку везу које треба да се реши. Свакако да није живео сам за цело то време...

(Наставиће се)

Када ћете доћи?

(Посвећено пешадиском капетану I класе г. Мирковићу Александру, заробљенику, Офлаг XIII-B. — Нирнберг)

Док двороги месец попуња празнине своје, Чекајући га стално уморне ноћи, Кроз које се проткивају исте мисли моје: »Да ли вам је тешко и када ћете доћи?«

Док се са зелених поља убире сазрео род А малене ласте се спремају на далеки пут поћи. „ Јесен је на прагу, хладан је небески свод. Песма чежње се чује: »Када ћете доћи?«

Док лишће свело напушта своје грање, Не чека зиму, нема више моћи, Ми смо у очекивању да нам сване... И вода кад шуми пита: »Када ћете доћи?«

Док срце хладно бије, суза је слана — врела, Што ваша лица купа негде у самоћи... Не очајавајте у лагеру... будите ведра чела, Доћи ће данак среће. »Када ћете доћи?«

Док сте ви у туђини, срца наша туга је свила, Бол је неизмеран... који не може проћи. Ви сте наша љубав, највећа и мила. Песма вас ова пита: »Када ћете доћи?«

Голубац, октобра 1942 год.

Витомир Драг. Дукић
редов ђак

Српске Државне Граничне Страже

УНИВЕРЗИТЕТ
БИБЛИОТЕКА

Клатили се Зрели кукурузи...

ПИСМЕ МИЛАН ВАСКИЋ

И још један дан без кише. Целе ноћи ветар је дувао и носио облаке испод звезданог неба. Тргао се он у сну, погледао и осмехнуо. И опет ништа. Јутро је освануло пуно сунца и оморине. Тако јуче, тако данас. Већ месец дана тако.

— Опет... — прошапутао је. — Ој, децо, на рад!

Али то није био рад. То је била о-горчена, немилосрдна борба. Борба без одмора. На њиви га је затекао први блистави зрак, са њиве видео је задњи одблесак сунца на заранцима и пурпуром обасјане врхове планина. Ту, између пожутелих кукуруза, црпео је своју снагу. Помагала су му два сина, још нејака деца. Целога дана вадила су воду из бунара, а он је носио и заливао. Са мало воде — велику њиву. Гледали су га и чудили се. Потсмехивали.

— Он је полудео... — шапутали. — Ето, сина отерао од куће, а сад, ено, вална њиву. Полудео је...

Чуо је он то. Знао је шта се о њему говори. Али, на згрченом лицу лебдео је осмех.

Да, сина отерао. Отерао сина од куће. О, људи, зар је то био син Чедомиров? Не, та он би дружији био.

Сећа се он. Прангије су пуцале, пушка огласила. Син, његов син, његов првенца. И мисли су летеле. Будућност се ковала. Када одрасте — то ће бити син. И преварио се. Не син Чедомиров, већ мангун то је био.

Оженио сина. Мислио је да ће се после тога поправити. Али залуд! Постао још гори. Чудо од њега. Преко целога дана није или спава. Па још и заповеда. Те ово, те оно. Мучно жену. Мучно, богме, и Чедомира. Настале свађе. И ништа. Увек исти. Ни њиву да обиђе, ни стоку да погледа. Али зато обилази механе. Чудо једно. Не, није то Чедомиров син. Чедомир воли рад, воли њиву своју. Она је његов понос. Она му је живот. И ето, отерао га. Отерао сина. А људи му се смеју. И потсмевају.

И на суд је излазио. Морао. Син га тужио. Тражио своје. Свој део. И адвоката платио. Тужба је била страшна. Говорило се о оцу који није отац. Мучење. Терање на прекомерни рад. И захтев ту је био. „Он је луд — татора му дајте!“ Свирепа тужба. А Чедомир се бранио. Сам. И сузе су текле, и руке дрхтале. Било је музике у том јауку човека који воли земљу, који воли рад. Рад. Роптање је било у тим речима. Глас му је понекад био урлик, а понекад шепат. Бог је сведок његове истине. Док је он жив имаће се неће делити! Никад! А и после смрти, ако учине, прогањаће их душа његова.

И ослободити га. Више због сажаљења — него због истине.

Сећа се свега тога Чедомир. Сећа се ради.

— Чедомир залива њиву!

— Њиву залива!

Смех по целом селу.

— Да ли је икада то било: њива да се залива!

— Полудео је...

Долазили до њега. Грдили га. Против Бога ради.

Смешио се Чедомир.

— Та, људи, шта вам је? Бог вам је дао и земљу, и воду, и руке. Зар вам ја кажем да ћу нешто постићи са овим заливањем. Не! То нисам рекао. Али ја радим. Нећу доцније себи да кажем: гле, па то је зато што си гледао како ти пропада, а ниси покушавао да спасеш.

Самоћа

ПИСМЕ ДРАГ МАРКОВИЋ

Кад дејчи гласови забрује и постепено престану жагор и немир, учитељ Марјан остаје сам у учионици. Још само мало звонке вике, прво ближе, па онда даље, и најзад настане мир и самоћа.

Долази септембарско вече топло и лепо. Наслоњен на врата школске зграде посматра Марјан тонове и боје у највеселијим преливима дивнога предвечерја.

И опет долази за Марјана једно вече сањарења и туговања у усамљености. Друмовима ће да забруји сеоски живот, у кућама ће се спирати вечера за бераче грожђа и кукуруза, само за њега ће бити и ово вече пуно тужних сећања.

Недалеко од школске зграде је железничка станица. Још мало па ће стићи вечерњи воз. Зато Марјан излази из школе и иде према станици. Као по њилу газе ноге по трави а поред путелка прне се купине.

Можда ће вечерњи воз да донесе писмо од некога познатога и драгог, или баш од Нине. Нина! како драга мисао је на њу! Али ипак, толико чекања, узалудног чекања...

Нина, некад много вољена Нина, заборавила га је. Значи да су јој речи о вечној љубави биле лакљиве као и њене сузе на растанку.

Планине у даљини постају плаве пре него утону у ноћ. Нина далеко, сећаш ли се како си некад у сутоне ишла усамљеним стазама градског парка са Марјаном и како су очи светиле топлином и сјајем?

Сећања падају на душу Марјану, сећања као из неког далеког света где је

сунце лепше сјало, сећање на дане када је живот гледао као сваки младић деветнаестих година и када га је водела Нина.

У сунчана преподнева ишли су пропланцима, по ливадама пуним расцветалим белим радама. Седали су у друштву веселих младића и девојка на меканој зеленој трави. Увек распевао друг Миша певао је заљубљено и свирао на гитари. Смех звонак и песма су текли као жубор, а Марјан је накупио много белих рада да њима окити Нину.

А кад је врело поподне успављивало град, ишли су они стазама парка и удисали раскошни мирис липа које су биле у јеку цретања. Сунце се смејало над главом, у павиљону парка музика је уморно свирала, а њих двоје трчали су стазама парка да би у павиљону одиграли најлепшу игру. Тискали су се око њих парови, све је жагорило празничном раздраганомшћу,

И сви вртели главом.

А Чедомир је радио.

Клатили су се пожутели кукурузи...

*

Добоше и кише. Седи Чедомир крај прозора и гледа. Испуцале усне пуне осмеха. А срце игра.

плачите; погледајте суседне њиве и плачите; погледајте суседне њиве и кукајте. Па зар плач није бољи него кукњава?...

И сузе му побу. Сузе радости. Победно их је. Победно својим радом.

— Не Бог — ви тако хоћете!...

Клатили су се сазрели кукурузи...

а њих двоје причало је о својим сновицима који се морају остварити, о својим надама.

Баш у тим данима Марјан је положио завршни учитељски испит, па га је чинила срећним мисао да је постао самосталан. Желео је да после толико тешкоћа у свом школовању нађе срећу у једном планинском селу и девојци коју ће волети. Али, само једно је стекао, јер она није хтела да остави град и да пође са њим.

Већ читава година је прошла од растанка у неком суморном јесењем дану. Махале су њене руке, још из даљине је гледао њу сасвим малу са рупчићем у руци, а онда је више није видео.

Писао јој је најлепше о свом животу да би је привукао причао јој је о сањарењима душе у самоћи, али су њена писма била ретка, па су затим престала да долазе.

Дани зиме пролазили су лагано, пролеће је долазило да га сећа на њу, дани и месеци су прошли, али Марјан није заборавио њен лик.

... Мала станична зграда стоји на крају села. Неколико путника чекају на воз који ће ускоро наићи. Двоје деце играју се и звонко се смеју. У грамама јабланова пушти ветар. Станични чиновник излази и ускоро се појављује захуктали мали воз.

Жагор и довикивање испуњавају ваздух. Људи су узурбани, на њиховим лицима чита се нестрпљење да што пре стигну у свој дом. Са једног прозора гледају неке очи, тај поглед непознате девојке је Марјану толико пријатан, да јој он одједном постаје захвалан.

Затутњи и захукће локомотива и воз одлази, а мала станица остаје сама у ноћи. Сеоски поштар носи пакетич писма.

— Андрија, има ли нешто за мене? Руке старчеве преврћу. И, гле! Заста се неко сетно Марјана. Једна карта коју је написала рука вољене девојке.

Само неколико речи за поздрав и једно име. „За сећање на незаборављену ногу“...

— Хвала, хвала ти, Андрија...

Кад се то вече сеоски уца Марјан враћао у свој стан, био је ошјен изненадном радомшћу. Ипак, ипак га није заборавила. После толико времена се тила га се. Тамноока и белолика Нина из далеког града, мила, вољена...

Ноћ тихо успављује село. Све замре и тоне у уморни сан. Само за учитеља Марјана ветар који јури кроз ноћ није вихор туге, него вихор радосних мисли.

Савети НАШЕГ АЛЕКАДА

Како да се сачувамо од кијавице?

Нема безначајнијег а досаднијег оболења него што је кијавица тј. запаљење носне слузокоже. Прво запушен нос, тако да човек не може ни дању ни ноћу кроз њега слободно да дише; затим кијање, које најве баш у тренутку када би најмање требало, напр. за време јела или у позоришту или на концерту. Па још кад човек кије једанпут или два пут, може се поднети, али има људи који кијају по десетак пута. Ни њима онда није пријатно, а можете тек помислити како је њиховој околини. Напоследку слуз почиње да цури из носа и онда је понеки пут потребно туце репних марамица да би се човек смео упутити на посао или у варош. А што је најгоре у колико се човек труди да је лечи у колико се више љути, у толико она дужије траје. Већ је банално рећи да кијавица траје три дана кад се не лечи, а осам ако се лечи.

Као и за многе болести, тако и за кијавицу препоручују се многи лекови. А чим се препоручују многи лекови, значи да не постоји један, сигуран. И то је тачно. Све разне помаде и капљице и друго не користе у погледу лечења кијавице, тј. у погледу скраћења њеног трајања. Има их истина, који за тренутак олакшају тиме што отворе нос тако да се кроз њега може лакше дисати, или што смање отицање слузи. Али саму кијавицу најбоље је пустити на миру; треба чекати да прође и — не секирати се...

Обично се сматра да је кијавица последица хладноће или прехладе. А зашто онда има толико случајева кијавице у лето? И зашто онда напр. Бескним никад немају кијавицу? Зато што да би настала кијавица, потребне су прво клице, којих мора бити у носу, и којих у нашим крајевима увек много има, да би оне у датом тренутку, када попусти отпорна снага организма, изазвале запаљење носне слузокоже. А отпорна снага организма слаби не само у случају изненадне и јаке хладноће, него и услед других наглих промена, као нагле топлоте (сунчаница, топлотни удар), премора, душевног узбуђења итд. У свим тим случајевима услед слабљења отпорне снаге организма клице које се налазе у носној дупљи изазивају штетно дејство на носну слузокожу и тако настаје кијавица. У северним леденим пределима људи не болују од кијавице због тога што је ваздух тамо толико чист да не садржи никаквих клица. А без клица у носној дупљи нема кијавице...

Кијавица није тешко, ни опасно оболење. Она обично пролази за неколико дана, без икаквих последица. Који пут запаљење може да се прошири и на ждрелну слузокожу, па и на слузокожу душника. У том случају најбоље је остати неколико дана у кући и пити топле напитке (чај, лимуната).

Како се, у нашим приликама, не можемо одбранити од клица и држати носну слузокожу такорећи стерилну (без икаквих клица), то можемо, да би смо се колико толико сачували од кијавице, једино да повећамо отпорност организма. То се постиже уредним хигијенским животом, затим очвршћавањем тела гимнастиком и спортовима, нарочито зимским спортовима на чистом и свежем ваздуху, прањем и туширањем хладном водом итд.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Пре рата је Берлин, као центар немачке науке, привлачио велики број страних студената, који су у престоници Рајха студирали техничке науке, медицину и права. А Минхен је важио као варош уметности, нарочито сликарства. Данас, упркос ратним приликама, студентска колонија у Берлину повећана је приливом студената и из оних европских земаља које су своје синове раније слале на науке у друге земље. То нарочито важи за земље југоисточне Европе, које су данас у великом броју заступљене у студентској колонији у Берлину. Сем тога, Берлин је постао центар нових немачких уметничких тенденција и праваца, нарочито у грађевинарству, урбанистици, вајарству па и сликарству, и то је привукло многе европске студенте. Од ваневропских студената, и поред ратних тешкоћа, студира у Берлину приличан број студената из арапских земаља, као и многи Индуси. Наша серија слика приказује неколико призора из живота страних студената у Берлину.

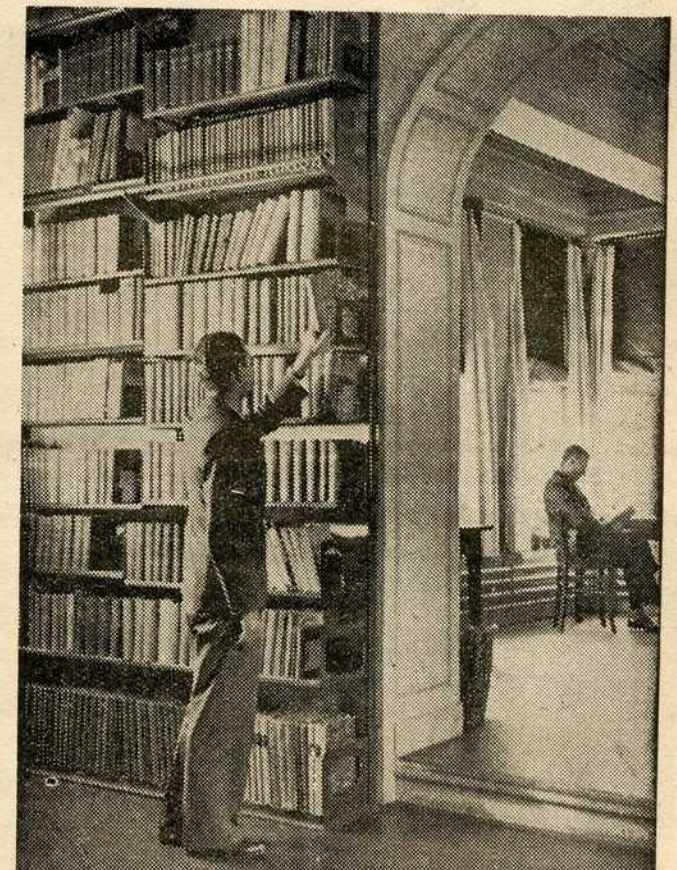
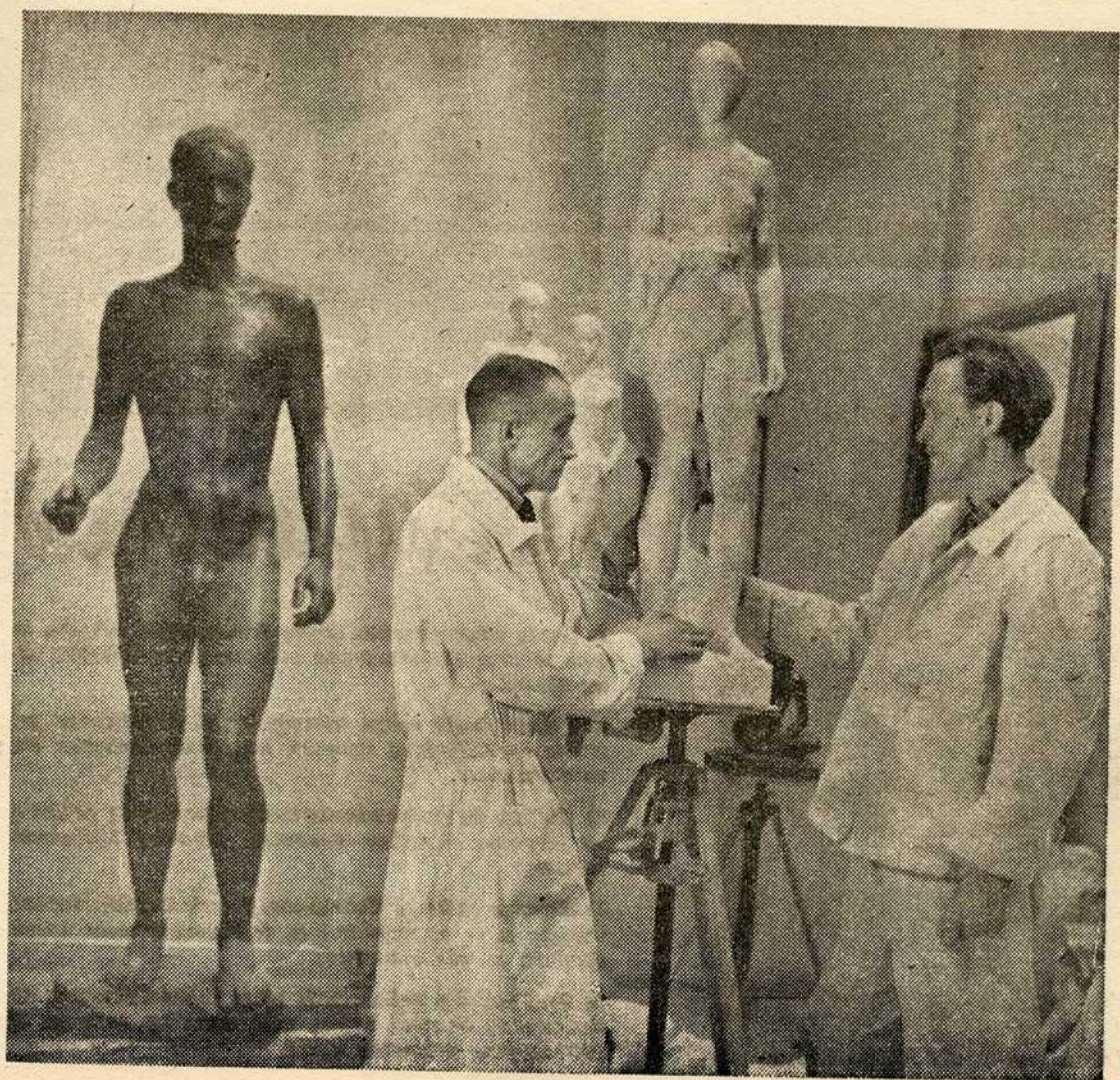

Десно: Млада Туркиња, студент грађевинарства Високе техничке школе у Берлину, претреса са својим бугарским колегом питања урбанистике коју студирају код професора Јобста.

Горе — Професор Велте предаје на Уметничкој академији „зграфито“, једину грану уметности коју је сам пронашао. То је сликање стругањем. На слици: студент Србин применио је ову сликарско-вајарску дисциплину у нашој традиционалној уметности, иконографији.

Страни студенти у Берлину

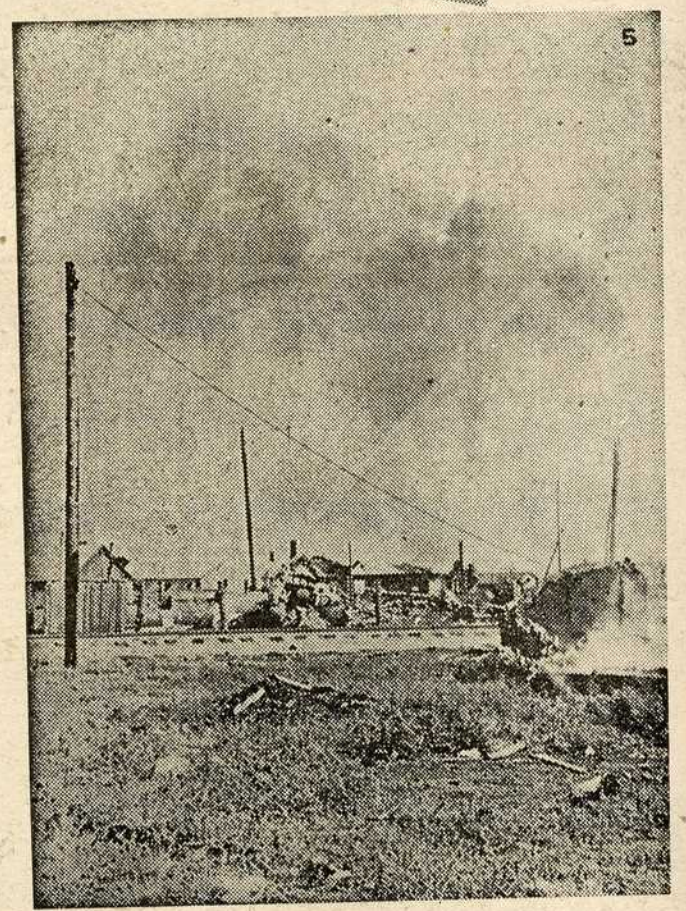
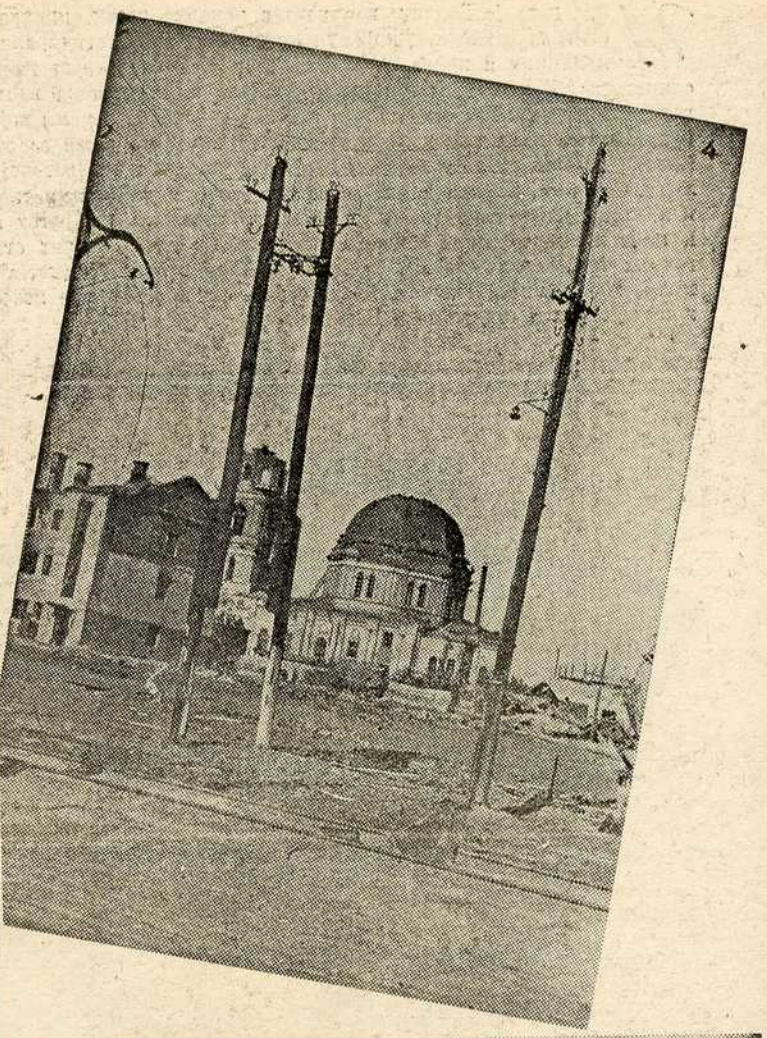

Горе — У великој библиотеци Мађарског института у Берлину мађарски студенти имају прилике да читају стручну литературу на свом језику.

Лево — Професор Шајбе на Берлинској академији приказује своје најновије радове једном будућем наставнику вајарства странцу.
(Fotos: Europäische Korrespondenzen)

Уличне борбе

у Стаљинграду

- 1) После вишенедељних борби беспримерне жетине које су беселе пред Стаљинградом немачке групе продрле су у саму варош.
- 2) Унутрашњост града претворена је у рушевине дејством тешке артиљерије и сталним нападима немачких ваздухопловних снага.
- 3) Настале су тешке уличне борбе у којима су се као одлично борбено сретство показали немачки противавионски топови.
- 4) Ниједна кућа у Стаљинграду није остала читва. Сам Стаљин је издао наређење да се варош његовог имена мора бранити до самоуништења.
- 5) Зато чак и у кућама које су до темеља разорене пружају бољшевици огорчен отпор, који ипак не може да задржи напредовање немачких група.

Огорчене борбе воде се и на пошумљеним падинама Кавказа. У густој боровај шуми дочекала је једна немачка патрола добро гађаном палбом из заседе. Један војник је рањен. И док другар повија рану, он је најједном приметио...

...у густој крошњи високе оморике прикривеног непријатеља...

... после кратког пушкарања са дрвета су почели да се скидају бољшевици...

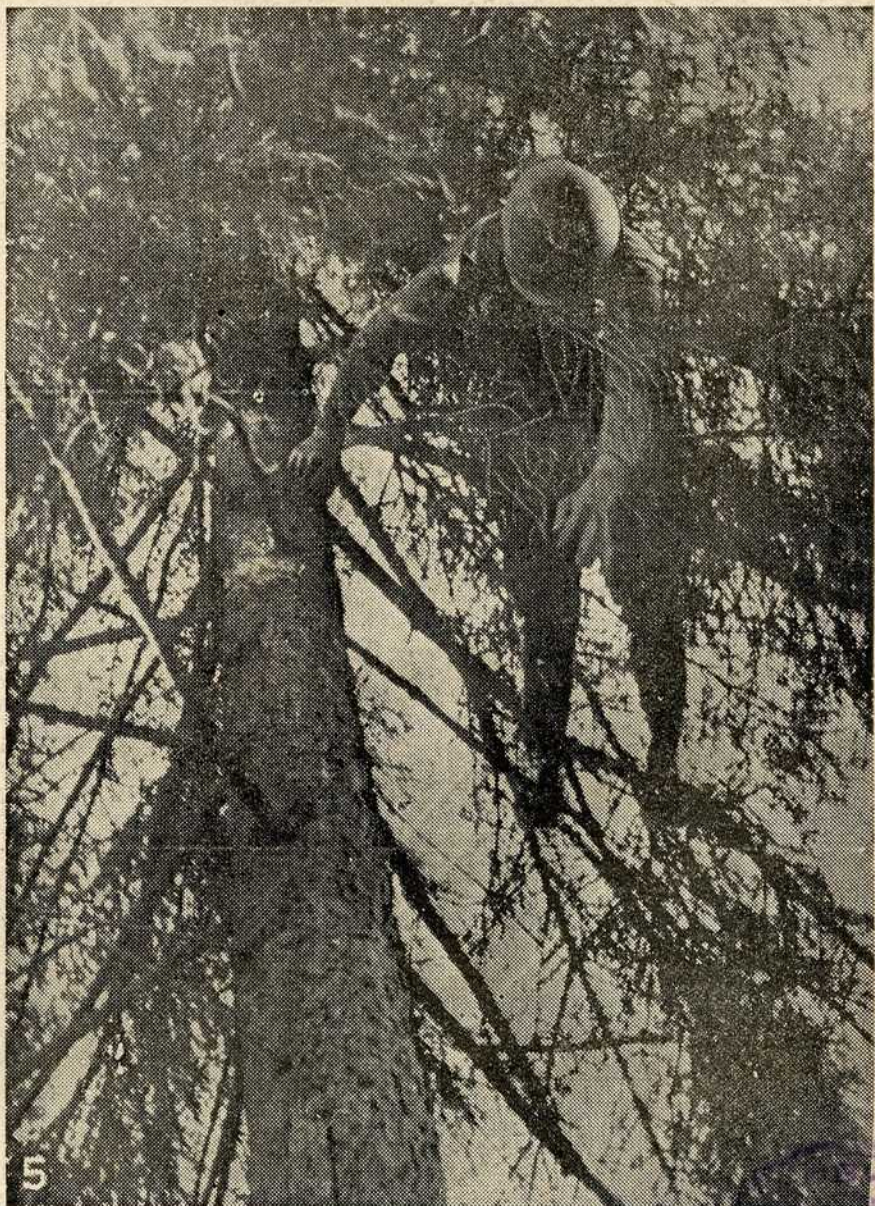
tos; Belgrader Bildagentur)

У шумама Кавказа

4) ... оборене главе, подигнуте руке бољшевици се предају...

5) ... да би их миносила судбина њиховог друга који је остао непомичан на гранама оморике. Јер, и у шумским борбама показали су се немачки планински ловци надмоћнији од свог противника.

Рибари с Еуфрата

венецијански лампиони. Онда би извукли једну мрежу пуду богатог лова, па другу, и тако целе ноћи... На обали већ стоји припремљен лед за чување рибе, чекају трговци са старим кантарима и кесама пуним новца. Све се одвија неочекиваном брзином да се риба неби покварила на врућини. Лепршају се њихови шарени бурнуси и поигравају округли чамци. Чује се само шум весала и праћакање риба по површини воде. Чини се, као да ће им ноћ бити кратка. Због тога су они у ове млаке ноћи пуни хитрине, енергије и животне воље. Некада ратоборно племе, ради сада по целе ноћи грозничаво и неуморно док небо на истоку не заруди. А кад прве буле пођу на воду, носећи на рамену свој висок дугум, они су већ завршили свој посао и извукли округле чамце на обалу. Бришући зној са чела одлазе лено, тромо, уморни својим кућама на одмор до идуће вечери.

Тако протичу дани, живот рибара с Еуфрата...

Богољуб Цикота

Још у време Вавилонца постојало је село Хиндије, које је тада играло видну улогу, дало државну управу а и неколико знаменитих људи и, чак, имало и једног калифу. Оно се налази на левој обали канала Фрата који веже мало језеро Карбела са реком Еуфрат. Било је то веома богато село, срећно и задовољно само собом. У лепим малим кућама под високим палмама бујао је живот проткан музиком луле древних казанџија и звекетом сабаља врских ратника...

Али, у једном давном рату, делом су изгинули његови становници, а делом се раселили и тако је село остало путо. У напуштеним домовима села Хиндије, богзна колико деценија поигравао је ветар асурама, које су служиле место врата. Богзна колико је воде протекло каналом Фрат, док нису наишли неки номади и захваљујући свевишњем на поклону, населили напуштено месташце. Они су, додуше, уништили и разорили и последње његове културне тековине, али су унели нови живот. Унели су нов живот својствен номадским дивљацима.

Само то није било дугог века. Нове прилике у селу створиле су потпуно нову слику. Окружено питомим пал-

мама и каналом Фратом, дивље номадско племе потпуно се изменило: место светлог оружја њихове станове почеле су да украшавају рибарске мреже, а место пљачкашког плена њихов караван носио је у Багдад тешке товарије рибе из канала Фрата. Само један риболов може да изнесе више од двадесет хиљада килограма рибе. А лови се два пута годишње и то по неколико недеља. Остали део времена они проводе у лењствовању, сањарењу поред великих наргиља, и уживају међу својим булама.

У сезони риболова живот у селу почиње ноћу. Дању се спава, у вече се припремају мреже, а кад падне ноћ онда почиње риболов пун романтике и оријенталне мистике. Док се село још јасно одртавало на месечини касног предвечерја, уз обалу Фрата љуљали су се чамци плетени од палминог лишћа који својим округлим обликом потсећају на аутомобилске гуме. Са првим мраком почеле су се по површини воде праћакати рибе блистајући на јасној месечини као да су од сребра. Тихо, готово нечујно, улазили су рибари у своје округле чамце и отискивали се према средини великог канала. Многи од њих имали су собом чудне светиљке које су се лелујале на веслима као

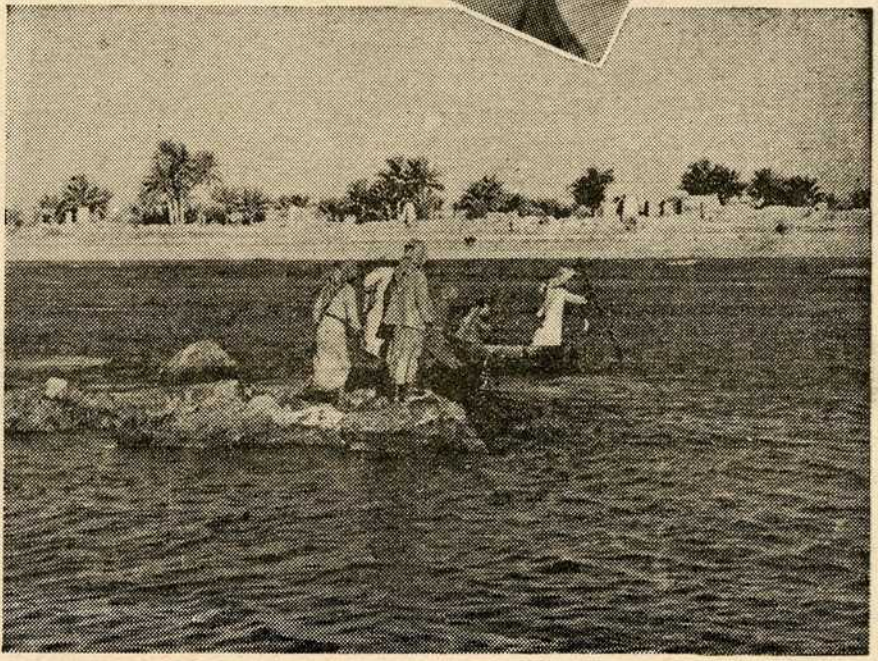
Рибар вади струк

Мерење рибе

Рибари села Хиндије (Снимци: В. Цикота)

На другој страни канала види се село Хиндије

Недељни програм

БЕОГРАДСКЕ РАДИО-СТАНИЦЕ

Недеља, 18 октобра

- 7.00— 7.20 Вести.
- 7.20— 9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00— 9.20 Вести.
- 9.20—10.00 Преподневна музика.
- 10.00—10.30 Свечани час.
- 10.30—11.45 Трећи симфонијски концерт за војску. Свира велики радио оркестар под управом Карла Листа. Солиста проф. Ројтер из Берлина.
- 11.45—12.00 Недељни преглед за српско становништво.
- 12.00—13.00 Подневни концерт малог радио оркестра под управом Федора Селинског. Солиста Татјана Хитрина.
- 13.00—14.00 Подневна музика. Свира забавни оркестар Јозефа Штара.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Пауза.
- 15.00—16.00 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању, забавна музика.
- 16.00—16.05 Извештај Врховне команде на српском језику.
- 16.05—18.30 Увек ведро и весело...
- 18.30—19.00 Српска емисија.
- 19.00—19.25 Час немачке народне групе.
- 19.25—19.30 Прелиставање програма.
- 19.30—19.45 Арно Шеленберг пева.
- 19.45—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Морски поветарац.
- 21.40—22.00 Млади београдски стражар.
- 22.00—22.15 Вести.
- 22.20—23.00 Фењера.
- 23.00— 1.00 У бару „Код сребрног фењера“.

Понедељак, 19 октобра

- 7.00— 7.20 Вести.
- 7.20— 9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00— 9.20 Вести.
- 9.20—12.00 Пауза.
- 12.00—13.00 Подневни концерт.

- 13.00—14.00 Подневна музика.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Пауза.
- 15.00—15.30 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању.
- 15.30—17.00 Поподневни концерт.
- 17.00—19.00 Српске емисије.
- 19.00—19.25 Час немачке народне групе.
- 19.25—19.30 Прелиставање програма.
- 19.30—19.45 Урош Преворшек свира (Виолина).
- 19.45—20.00 Ђаскамо о спорту.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Ја морам такође једном или без љубави.
- 21.40—22.00 Млади београдски стражар.
- 22.00—22.15 Вести.
- 22.20—23.00 Страст. Свира забавни оркестар под управом Јозефа Штара.
- 23.00— 1.00 Кокетирамо с љубављу.

Уторак, 20 октобра

- 7.00— 7.20 Вести.
- 7.20— 9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00— 9.20 Вести.
- 9.20—12.00 Пауза.
- 12.00—13.00 Подневни концерт. Свира дувачки оркестар под управом Фрање Седлачека.
- 13.00—14.00 Подневна музика. Свира мали радио оркестар под управом Федора Селинског. Солиста Анита Мезе.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Пауза.
- 15.00—15.30 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању.
- 15.30—16.30 Поподневни концерт.
- 16.30—17.00 Београдски гудачки квинтет Немечек—Слатин свира: Енаковићи: Квартет Ц-мол.
- 17.00—19.00 Српске емисије.
- 19.00—19.25 Час немачке народне групе.
- 19.25—19.30 Прелиставање програма.
- 19.30—19.45 Зденка Зикова пева.
- 19.45—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.

- 20.20—21.00 Песме настале на фронту.
- 21.00—21.40 Оаза — Отаџбина.
- 21.40—22.00 Млади београдски стражар.
- 22.00—22.15 Вести.
- 22.20—23.00 Ђаскања.
- 23.00—24.00 Ноћне романсе.
- 00.00— 1.00 Састанак у Београду. — Звучно војничко писмо.

Среда, 21 октобра

- 7.00— 7.20 Вести.
- 7.20— 9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00— 9.20 Вести.
- 9.20—12.00 Пауза.
- 12.00—13.00 Тамбурашки оркестар Аранички.
- 13.00—14.00 Подневна музика. Свира забавни квинтет.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Пауза.
- 15.00—15.30 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању.
- 15.30—17.00 Поподневни концерт.
- 17.00—19.00 Српске емисије.
- 19.00—19.25 Час немачке народне групе.
- 19.25—19.30 Прелиставање програма.
- 19.30—19.45 Ерих Ајзенбранд свира.
- 19.45—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Да ли још знаш?
- 21.40—22.00 Млади београдски стражар.
- 22.00—22.15 Вести.
- 22.20—23.00 Мађарске мелодије.
- 23.00— 1.00 Као Адам и Ева.

Четвртак, 22 октобра

- 7.00— 7.20 Вести.
- 7.20— 9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00— 9.20 Вести.
- 9.20—12.00 Пауза.
- 12.00—13.00 Забавни оркестар Јозефа Штара.
- 13.00—14.00 Подневна музика. Свира мали радио оркестар под управом Јулија Ковалског. Солиста Јован Стефановић — Курсула.

- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Пауза.
- 15.00—15.30 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању.
- 15.30—17.00 Поподневни концерт.
- 17.00—19.00 Српске емисије.
- 19.00—19.45 Час немачке народне групе.
- 19.25—19.30 Прелиставање програма.
- 19.30—19.45 Александар Колацио пева.
- 19.45—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Музика снова.
- 21.40—22.00 Млади београдски стражар.
- 22.00—22.15 Вести.
- 22.20—24.00 Између четири ока.
- 00.00— 1.00 Поноћна музика.

Петак, 23 октобра

- 7.00— 7.20 Вести.
- 7.20— 9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00— 9.20 Вести.
- 9.20—12.00 Пауза.
- 12.00—13.00 Подневни концерт. Свира дувачки оркестар под управом Хексмана.
- 13.00—14.00 Подневна музика. Свира мали радио оркестар под управом Јулија Ковалског. Солиста Маја Бајић-Кариус.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Пауза.
- 15.00—15.30 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању.
- 15.30—17.00 Поподневни концерт.
- 17.00—19.00 Српске емисије.
- 19.00—19.25 Час немачке народне групе.
- 19.25—19.30 Прелиставање програма.
- 19.30—19.45 Љубица Маркинец свира.
- 19.45—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Симфонијски концерт великог радио оркестра под управом Карла Листа. Прво извођење Брукнерове I симфоније.
- 21.40—22.00 Млади београдски стражар.
- 22.00—22.15 Вести.
- 22.20—23.45 Певајте с нама.
- 23.45—24.00 Ноћна музика на оргуљама.
- 00.00— 1.00 Састанак у Београду — звучно војничко писмо.

Субота, 24 октобра

- 7.00— 7.20 Вести.
- 7.20— 9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
- 9.00— 9.20 Вести.
- 9.20—12.00 Пауза.
- 12.00—13.00 Подневни концерт. Свира забавни оркестар под управом Јозефа Штара.
- 13.00—14.00 Тамбурашки оркестар Аранички.
- 14.00—14.20 Вести.
- 14.20—15.00 Пауза.
- 15.00—16.00 Извештај Врховне команде, кратке вести за војску, извештај о водостању, забавна музика.
- 16.00—16.05 Извештај Врховне команде, на српском језику.
- 16.05—18.30 Весело поподне.
- 18.30—19.00 Српска емисија.
- 19.00—19.25 Час немачке народне групе.
- 19.25—19.30 Прелиставање програма.
- 19.30—19.45 Злата Ђуџенац пева.
- 19.45—20.00 Из савремених догађаја.
- 20.00—20.20 Вести.
- 20.20—21.40 Позориште у Бечу.
- 21.40—22.00 Млади београдски стражар.
- 22.00—22.15 Вести.
- 22.20— 1.00 Конфети.

Прошле недеље приредила је београдска радио станица, у сали Коларчевог народног универзитета, један музички матине. Поред осталих суделовача, учествовали су нови велики радио оркестар под управом г. Ханс Георг Шица као и мали оркестар Јозефа Штара. Београдска радио станица приређиваће повремено овакве концерте које ће преносити за своје радио слушаоце. (Photos: Belgrader bildagentur-Schindler)

ДЕЧЈЕ КОЛО

ЗА ДЕЦУ, ДА СЕ РАЗОНОДЕ И ПОУЧЕ

Српско коло
Нек' се вије,
К'о гробојка Србадије...
Будите нам ведри, чили
Ви Српчићи наши мили!

Ко је бољи?

И куцу и мацу свака кућа има,
Обоје су корисни, познато је свима:
Мачка лови мишеве, од њих ствара
јаде,
Псето гони попова, не да му да краде.

Мачка лови мишеве, истина, зацело,
Али само над нема — друго шта за
јело;

А чим нађе спанине, сира или млека,
Одмах краде и она — мишеве не
чека!

Куца господара увек верно чува:
И кад ниша пада и кад ветар дува;
А када огладни, не краде, већ чека
Да јој коску баца мама или сека.

Зато када напољу хладни снешко веје,
Пустите је у кућу нека се огреје.
Испод стола, да не смета, куца ће
вам пећи,
А ако је пустите, тад ће и крај пећи.

Али маца лукава, госпођица права,
На астал се попне па се умиљава.
Увек је у соби, не воле да зебе,
Ипак није захвална — хоће да огребе.

Препевао
Ал. Н. Милићевић

Птице и авион

Стари, снажни ор'о, свију птица цар,
азурнога неба смели господар, позвао
је птице све на договор, на највећи
њихов досадашњи збор. Од малог па-
рића па до орла све, скупили се пти-
це због скупштине те. Орила се шума,
ширио се пој, и орао стари поче говор
свој:

„Драге птице!“ — викну страховито
он. „Има једна справа, неки авион, ко-
ји хоће птичији да освоји свет. Ви-
ше небом није слободан нам лет. Да,
птичице моје, та охота ствар да поста-
не жели свима нама цар. У пакао хо-
ће да претвори рај, птичијем животу
да учини крај. Зато, драге птице, ко је
боју склон, нек нападне са мном глу-
пи авион. У бој, у бој! Хајде на крв-
ника свог, на сотону страшног, неча-
стива злог! Куцнуо је њему сад по-
следњи час; докажимо да је он нула
ва нас. Зар да царски престо авиону
дам? Са мном сви! Ко неће, видете
шта знам!“

Викнуо је ор'о са престола свог; за-
дрхтао шума од узвика тог. Њихао
се сваки мирисави цвет, чак и стари
храст је учинио крет.

И иступи кобац. Рече:

„Јак си ти. Слушаћемо тебе, драги
орде, ми. Поћи ћемо с тобом у крвави
бој, да би на пут стали чудној справи
тој. Дању, када летим ја кроз азур
плав, размахујем крил'ма, радостан сам
сав. И ту моју срећу нарушује он сво-
јом силном хуком — гадни авион!“

Славуј рече:

„Има право кобац друг. Док песнице
брује кроз зелени луг, он хуктањем
својим ремети нам пој. Смрт за њега
тражимо, то је захтев мој.“

Ласта:

„Моје птичиће од њега је страх, за-
то желим да се претвори у прах!“

„И ја“ — викну јастреб.

Јекну шумом: „Да!“ — Сложила се
тако птичја дружба сва.

Биберче

ПО МОТИВИМА ИЗ
НАРОДНЕ ПРИЧЕ

УТВОРЕНОГ ДАНА
КРЕНУО ЈЕ БИБЕР-
ЧЕ КОВАЧУ ПО
ТОПУЗ...

ВИДИ, ДЕЛИЈО, ЈЕ ЛИ ТО ТОПУЗ
КАКАВ СИ
ТРАЖИО?
САД ЋУ ГА
ИСПРОБАТИ!

БИБЕРЧЕ ИЗИЂЕ ИЗ КОВАЧИНИС
ЦЕ... НЕДАЛЕКО ОД ТОГ МЕСТА
РАСТАО ЈЕ ВЕЛИКИ ХРАСТ...
ФИГУРНУ ТОПУЗ...
И ОГРОМАН
ХРАСТ СРУШИ
СЕ С ТРЕСКОМ

ИЗГЛЕДА ДАТИ ЈЕ ТОПУЗ
ДОБРО НАПРАВЉЕН!
САМО ЈОШ ЈЕДНОМ
ДА ГА
ИСПРОБАМ!

БИБЕРЧЕ ПРИЂЕ СТЕНИ...
РАСКОРАЧИ СЕ...
ОДМЕРИ СТЕЊУ
ПОГЛЕДОМ...
... И ЗАМАХНУ ТОПУЗОМ

ПРОЛОМИ СЕ СТРАХОВИТ
ТРЕСАК... ВЕЛИКИ ДЕО
СТЕНЕ РАСПРОКАО СЕ У
ПАРАМПАЧАД...

КОВАЧУ,
ШТА
ТРАЖИШ
ЗА ОВАЈ
ТОПУЗ?
ТАКВОГ ЈУНАКА ЈОШ
ЗА ЖИВОТА НИСАМ
СРЕО!... УЗМИ ТОПУЗ
КАО ДАР ОД ДАНКА-
КОВАЧА!

СУТРАДАН СЕ БИБЕРЧЕ ОПРО-
СТИО С МАЊОМ...

... И КРЕНУО У ГОРУ ДА
ПОТРАЖИ ДИВА...

(Наставиће се)

Најзад голуб рече:
„Залуд вам је суд, јер авион тај је
људског ума труд. Човекова то је ге-
нијална ствар, а човек је целом свету
господар.“
„Шта, зар слаби човек, ништавило
то?!“ — викну ор'о. — „Таквих не пла-
шим се сто! Човек није ништа!“
Али у тај час разлеже се шумом је-
дне пушке глас. Загрме тај тресак као
с неба гром, одлетела свака птица гне-
зду свом. А на томе месту, силан као
плам, победилац света — човек —
оста сам.

*

Тамо, на планини, где дрвећа ред
уздиге се к небу, спава ор'о сед. По-
каткад авион пролетит над њим и он
га тад прати погледима злим.

МИЛАН ВАСКИН

Добар дак... Лаку ноћ...

Дивна зора кад азори
И навести сунчев сјај,
Свежи поток зајубори
Па оживе до и гај,
Кад' се снако осокони
И птичица почне пој,
Кад' се тихо Богу моли
И осети сваки свој,
Песмом раду кад се јави
Сваки чо, радостан. —
Сваки срећан тад се здрави:
„Добро јутро!... Добар дан!“

А кад с радом дан протече
И последњи зађе зрак,
Приближи се благо вече
И прошири јаче мрак,
Радне руке терет свале,
Изгуби се птичи пој,
Многе душе поустале
Траже мира и покој, —
Тад уморан само жели
Да одмором врати моћ, —
Помоли се и пожели:
„Добро вече!... Лаку ноћ!“

Београд, октобра 1942

Д-р Гој. Ратић

Мацина прича

Више ко од шале за мачиће мале,
Који једва срчичу, маца срочи причу:

— „Било је то давно, пре три дана равно,
Жутоклунчић врабац и Крекавчић жабац
Одлучили тако, весело и лако,
Да, што могу брже, концерт одрже.

И, сред летње јаре, покрај једне баре,
Сложили су гласе к'о гуека и прасе,
Певали без нота, И била дивота
Слушати те песме. Ал' б'и што бит' не сме:

Ту, крај барских вода слушала их Рода,
Па је, снагом пуном, пљескала им кљуном.
Од тог пљеска силна та песма умилна
Наједаред преста и певача веста.

У песак у бари Крекавчић се зарп,
Жутоклунчић пета „за лево круг“ крете
Без икакве штете у трњак одлете.
„Див-див“ од стра виче. И ту је крај приче!“

А. Ј.

ЗАНИМЉИВОСТИ СА СВИХ СТРАНА СВЕТА

ЛАБОРАТОРИЈА НА ДНУ ЈЕЗЕРА

Најпродорнији зраци за које се досад зна јесу космички зраци чије порекло још није довољно испитано. Они долазе негде из свемира: у стратосфери се јаче осећају него на површини Земље. За време једног балонског излета до висина од 4500 метара, физичар Хес утврдио је још 1912 године да се јачина зрачења повећава са висином. Године 1914 професор Колхестер из Постдама достигао је својим балоном висину од 9300 метара и утврдио да ови тајанствени зраци заиста долазе из свемира.

Како је продорна снага космичких зракова изванредно велика — они пролазе кроз дебеле бетонске блокове и дебеле оловне плоче — штутгартски професор Регенер вршио је интересантна испитивања на дну Боденског Језера, на дубинама од 230 метара. Иако су нарочити електрометри и други инструменти лежали испод воденог слоја дебелог 230 метара, ипак су до њих продрли космички зраци. Овим испитивањима утврђено је да постоје разне врсте космичких зракова: најјачи пролазе без икакве тешкоће кроз оловне плоче дебеле неколико метара. Најпродорнији зраци потпуно се губе само када пролазе кроз оловну плочу дебелу 20—30 метара или кроз водени слој од 300 метара. Колико је то огромна продорна снага, најбоље се види из овог упоређења: најпродорнији зраци које испушта радиум, такозвани гама-зраци не могу да пробију оловну плочу дебелу 15 сантиметара или водени слој од 1.4 метра дебљине.

Многи сматрају да космички зраци због своје изванредне продорности имају велики утицај и на опште развиће органског света пошто увелико утичу на биљне и животињске ћелије.

ДРВО МОЖЕ ДА РАСТЕ БЕЗ ГРАНА

У Шведској се, као што је познато, веома много ради на унапређењу шумарства. Најзанимљивије покушаје врши Шведски шумарски институт, који је свакако једна од најагилнијих установа те врсте у свету.

Али и саме чланове тога института збунио је недавно један срески шумар, неки Георг Фален, из места Јунзеле, у Северној Шведској, који је после четворогодишњих опита дошао до једног заиста занимљивог резултата: он је пронашао начин како да одгаји дрво

ва грађу, да одрасте велико, али притоме да не пушта гране.

Кажу да се његов начин гајења оваквих стабала састоји у нарочитом потсецању круна младих борова.

На основу тога опита сада се у близини места Адала врше покушаји на тој бази са хиљаду борова. Утврђено је, између осталог, да дрво и даље расте и када изгуби до 90 процената своје зелене круне.

Пут од Ваљева за Косјерић испод Букова. (Фото: Инг. Ратимир Стефановић)

ЧУДНЕ ОДЛИКЕ ЕУКАЛИПТУСА

Еукалиптус је познат ради скупоцепоног уља које се добија из његовог сока, али он има и друге нарочите особине. Тако на пример, он може да чува своје сопствено лишће од врућине и јаког сунца на тај начин што га не излаже потпуно удару сунчаних зрака. Затим може да „гута“ звук. Кад се два човека налазе на терену где расте ова биљка на раздаљини од једва 10 метара немогу један другог да чују чак и кад вичу на сав глас. Ту особину еукалиптусу даје његово стабло које није тврдо и суво као код других биљака већ мекано.

ДИЊЕ КОЈЕ МИРИШУ НА ЛИКЕР

Један одгајивач воћа у јужној Француској објавио је у стручном пољопривредном листу да је успео да дође до једног веома занимљивог проналаска. Њему је пошло за руком да одгаји нарочиту врсту диње која има мирис ликера.

Диња коју је одгајио има укус шартреса. Али овај воћар верује да ће ускоро успети да одгаји и диње, које ће имати и мирисе свих осталих ликера.

ЗЕБРЕ ПИЈУ ПО НАРОЧИТОМ РЕДУ

Примећено је да зебре кад дођу на попило до какве текуће воде, не нагну све одмах на њу већ одржавају неки нарочити ред. Прво пију сви одрасли мужјаци, затим женке па најзад младунци. Кад случајно неко од последњих жели да се напије пре свога реда бива енергично враћен назад и отерао на крај чопора.

„ДРВЕНА СВАДБА“

Најстарији брачни пар у Данској, пекар Јесен и његова жена, који живе у Ребеку, прославио је недавно своју „дрвену свадбу“. У Данској се такозвана „дрвена свадба“ прославља после брака од 72 и по године. Пекар Јесен има сада 96, а његова жена 94 године. Они живе у једном сиротињском дому.

Приликом ове прославе слављеници су приредили веселу забаву, којој су, поред свих чланова сиротињског дома, присуствовали и потомци старог брачног пара: шесторо њихове деце, 20 унука и 26 праунука.

И старац и старица осећају се врло добро. Они су чак одиграли на прослави и неколико данских народних игара.

Јабукe

по максимираној цени добију се код трговине

„Босна“
ДЕЧАНСКА 16, двористице

Чувајте обућу

НАЈБОЉУ ТЕРПЕТИНСКУ ПАСТУ ЗА ОБУЋУ У УКУСНИМ КУТИЈАМА ОД БЕЛОГ ЛИМА ПРОДАЈЕ САМО ТРГОВЦИМА ПРЕДУЗЕЋЕ

„Уранија“ ПЕТАР М. РАДОСАВЉЕВИЋ

БЕОГРАД, КРАЉА АЛЕКСАНДРА УЛ. БР. 340, ТЕЛ. 43-812
Чековни рачун код Поштанске штедионице број 61.374.

30452, 2-5

Свакој жени највише је стало до тога да буде свежа а тиме млада и лепа, а то се постиже негом коже, препаратима који њој индивидуално одговарају. Посетите стручњаке, питајте за савет, послушајте га бићете задовољни, дођите на бесплатан преглед

КОЗМЕТИКА „ЖАНА“ КРУНСКА УЛ. 4
(Краља Фердинанда 2-а)

Вршимо ручну и електричну масажу лица, тела и косе. Отстрањујемо: бубуљице, брадавице, флеке, маље, длачице и друге недостатке коже.

Молимо цењене даме да дођу са својим теглицама — флашицама — исте купујемо.

30453, 1-1

„БРАЧАР“, продаје: трпезарије, спаваће собе, комбиноване ормаре, тепихе, слике, све антиквитете, порцелан и злато.

„БРАЧАР“, ЦАРА НИКОЛЕ УЛИЦА БРОЈ 49 — ТЕЛЕФОН 40-579

30449, 2-2

КУПИТЕ СРЕЋКУ
У ПРВОЈ
ТАЈВЕРСКОЈ
КАЈСРЕКНИЈОЈ
КОЛЕКТУРИ

**ДОСТА
са отпима!**

БРАДА ВАСИЋ
БЕОГРАД-КРАЉА МИЛАНА 31

30454, 1-1

Титајте

СРПСКИ ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

„Коло“

НАКИТ
КУПУЈЕ
ТРГОВИНА НАКИТА
ХАРТВИГОВА 14 ТЕЛ. 25-116

30448, 2-4

Упамтите!

„ПЛАНЕТА“

Купује све античке и антиквитетске ствари: фигуре, уметничке слике, порцелан, кристалне ствари, еспајг, бештеке, грамофоне, плоче, догледе, фото-апарате, шиваће машине, ћилиме, тенике, украсне ствари, античке ствари као и СТАРИ ЗЛАТАН НАКИТ, прстеће, ланчеве, разне сатове, влатне гране, маниџице, брошеве, бриљанте, дијаманте, влатне зубе, Заложнице банке на исте предмете. Купујем и плаћам најбоље по највишим дневним ценама.

„ПЛАНЕТА“ Призренска бр. 13 (Зелени Венац)

30456

ОТСУСТВО

У БРАЧНОМ ЖИВОТУ

Схватања да људи који су целу радну годину заједно провели треба своје отсуство посебно да проведу, нису ни нова ни оригинална. Али проблем такозваног „брачног отсуства“ спада бесумње у питања која се не могу индивидуално решавати. Наиме, колико би се њих определило зато, толико исто и против тога — што такође није у општој природи.

О одвојеном отсуству супружника говори пре свега старо искуство, да привремено повлачење из дугог и трајног живота у коме се живи из дана у дан, најчешће је велика могућност да искрене опасност одвикавања од старих навика она опасност која је свим ожењеним добро позната из личног искуства, а која се вереним и нежењеним нимало не свиђа. Међутим, ако је веза између супруга чврста и искрена, ово отсуство брачних партнера по-

која иде сама на отсуство нема других послова сем да се брине о картама за путовање, што су обично бриге мужава. Две, три, или чак и четири недеље брине о стварима са којима се иначе целе године нема никаква посла добра је школа. Шта би се десило ако би један од супружника оболео? Онда би се морао сам бринути о стварима које иначе можда нису спадале у његову надлежност...

Против одвојеног отсуства говори највише страх од самоће, од навика које не можемо напустити, од могућности да ће се на тај начин муж или жена да се отуђе, од евентуалног неверства партнера (нарочито ако је један љубоморан), од... Још много ра-

Јесењи мантил спортског кроја отвор не боје. Једини украс сачињавају горњи џепови од крпа.

(Fotos: Europäische Korrespondenzen)

Спортска гарнитура која се састоји од великог муфа и четвороугаоне капе. Ова гарнитура лепо пристаје уз бели вулени мантил.

Спортски модели

Костим у две боје. Јакна је плава, а сукња сива.

будиће само чежњу и значај брака ће још више порастати.

Отсуство треба да створи људима опоравак и разоноду и да их отргне из свакидашњице. За то није довољна само друга околина, већ и нови људи. Код људи који су приморани да све своје време проводе на путовањима и који у породичном кругу проводе само у суботу и недељу, са женом и децом. За њих промена средине значи баш оно што за људе који су везани сваког дана за кућу претставља одвојено отсуство.

На одвојеном отсуству људи се навикавају на самосталност, били они ожењени или нежење. Ретко који човек се сам брине о спремању јела — о томе се обично стара жена, била она мајка или супруга. Док, обрнуто, жена

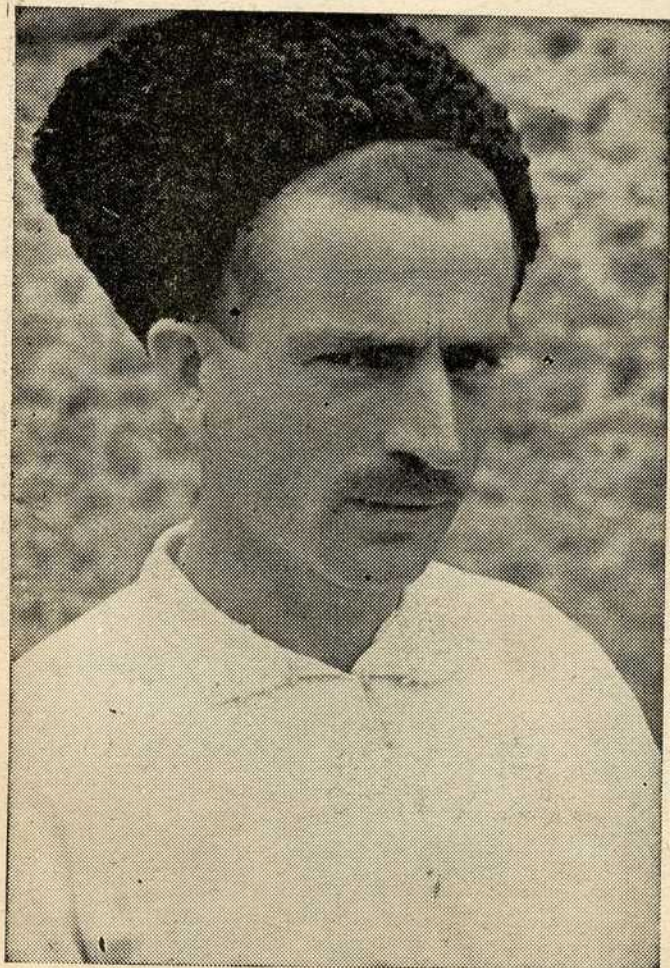
злога могу се набројати, али уз сваки од тих разлога стоји страх.

Што се тиче деце, ни њима не шкоди ако за извесно време промене средину. Многе мајке уобразице су да дете не може без њих. Још како се деца после извесног времена могу да навикну на старемајку, тетку, па чак и на сасвим туђе људе! Боље је ако дете може негде да логорује. Угодније ће се осећати него под окриљем мајке која сваког часа страхује за његово здравље и стално га опомиње да не ради ово или оно.

Али за појединачна отсуства не смемо прећи ни преко материјалне стране, јер је то најважнији разлог. Новац одлучује да ли може породица да дозволи себи да сваки своје отсуство проведе засебно.

Бурђијанци, патријархални народ хришћанске вере и високе старе културе, живе у јужном делу Кавказа. Типична величка кола много личе на наше чега.

Лево — У кавкаским брдима живи измешан велики број народа, племена и раса. Кажу да их има преко осамдесет. Зато се Кавказ с правом зове колевком народа. Слика приказује тип кавкаског горштацина, који је одувек трабри бранио своју слободу и независност.

Борба за Кавказ

Бисер у круни руских царева, најлепши предео бивше руске царевине, био је Кавказ. У тој чудесној земљи вечнога снега и леда, четинарских прашума и романтичних долина са суптропском климом живе многобројна горштачка племена. Једно од најјачих су Бурђијанци које су Руси покорили тек 1799 година.

Није чудо што су Руси одувек тежили за Кавказом, што су љубоморно чували своје интересе у том крају. Јер, Кавказ је пун богатства, како пољопривредних тако и рудних. У долини реке Кауре, која је са обе стране заштићена високим планинским венцима од сурових ветрова, цветају разноврсне тропске културе. Ту се бескрајне

лазишта мангана и слојеви каменог угља који још нису ни испитани. Ипак, највеће благо ове благословене земље је нафта. То су неисцрпна врела Бакуа и Грознога, који годишње дају 8 милиона тона земног уља и својом продукцијом стоје на трећем месту светске производње. Далеко све до у само Каспско Море ређају се торњеве за бушење, све један поред другог. Дебелим цевима се драгоцену течност преноси до рафинерије и онда се опет нафтоводима или великим бродовима-цистернама у Астрахан, Махач Кале и даље унутрашњост земље. До 1918 године извори нафте у Баку били су у ру-

Кутаис, највећа варош Западне Бурђијанске, лежи у долини реке Риона. Овај крај је нарочито богат сировинама. Ту се налазе највећа налазишта мангана на свету.

плантаже познатог руског зеленог чаја смењују с пољима пшенице, кукуруза, шећера и памука. Падине брда обрасте су племенитим врстама дрвећа. Дивна бањска места Ђурђијанске обале Црнога Мора са својим дрворедима палми и виноградима у многоме личе на ривијеру Медитерана.

Поред тога, богатство Кавказа у минералима и рудама је огромно. Ту се налазе највећа на свету на-

Fotos: Belgrader Bildage

кама енглеских и америчких петролејских компанија и 1920 године, ради заштите својих интереса, Енглези су запосели Ђурђијанску. Међутим, њихова империјалистичка владавина није дуго трајала. Болшевици су их убрзо истерали и имовину Шела и Стандарта егзистирали.

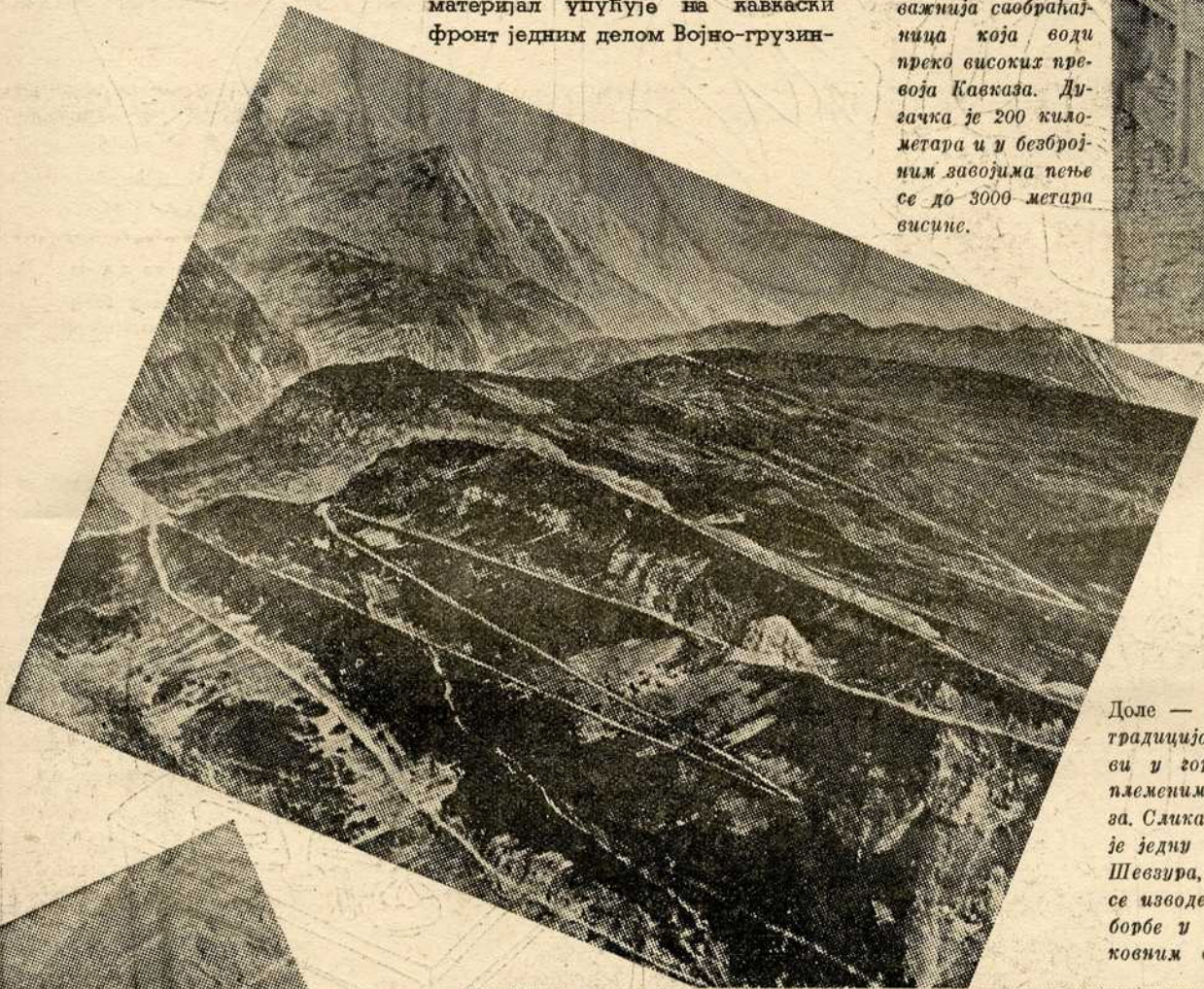
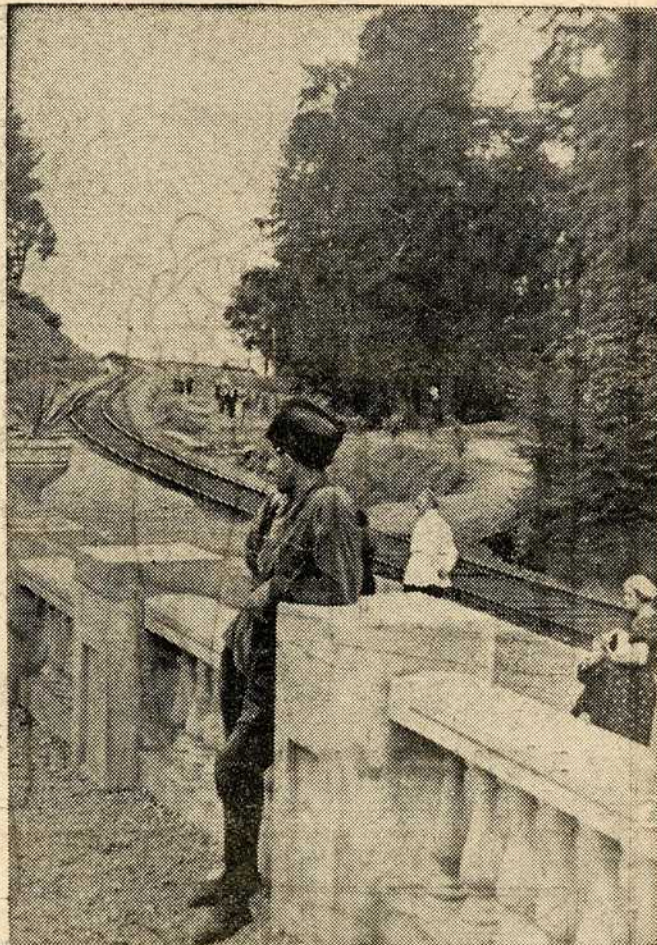
Москва онда није још знала шта значи дирнути у интересе владајућих енглеско-америчких финансијских кругова. Као по једној команди почела је у исти мах општа новинска кампања против Совјетске Уније. Плаћали су је, разуме се, петролејски магнати и трајала је читавих двадесет година. И тек када је 1941 године Стаљин, у нај-

већој невољи, тешка срца пристао да тим друштвима врати имовину, наједном је престала и бесна кампања енглеске и америчке штампе против црвених властодржаца. Необично жустро Енглеска је окупираше Иран и послала своје трупе у Баку.

Кроз Ирак и Иран саграђене су модерне аутостраде којима треба да се лиферује болшевицима ратни материјал из Америке. У Ериван и Баку стижу транспорти који се преко целог афричког континента, Египта и Палестине пребацују камионима. Затим материјал који се истоварује у Басри и преноси новосаграђеном трансиранском железницом у Баку. Одавде се тај материјал упућује на кавкаски фронт једним делом Војно-грузин-

Десно — Важна железничка линија везује варош нафте Баку са главним градом Ђурђијанске, Тифлисом. Поред призе иде нафтовод, тј. цеви којима се отпрема нафта.

Доле — Војно-грузински друм је најважнија саобраћајница која води преко високих превоја Кавказа. Дужачка је 200 километара и у безбројним завојима пење се до 3000 метара висине.

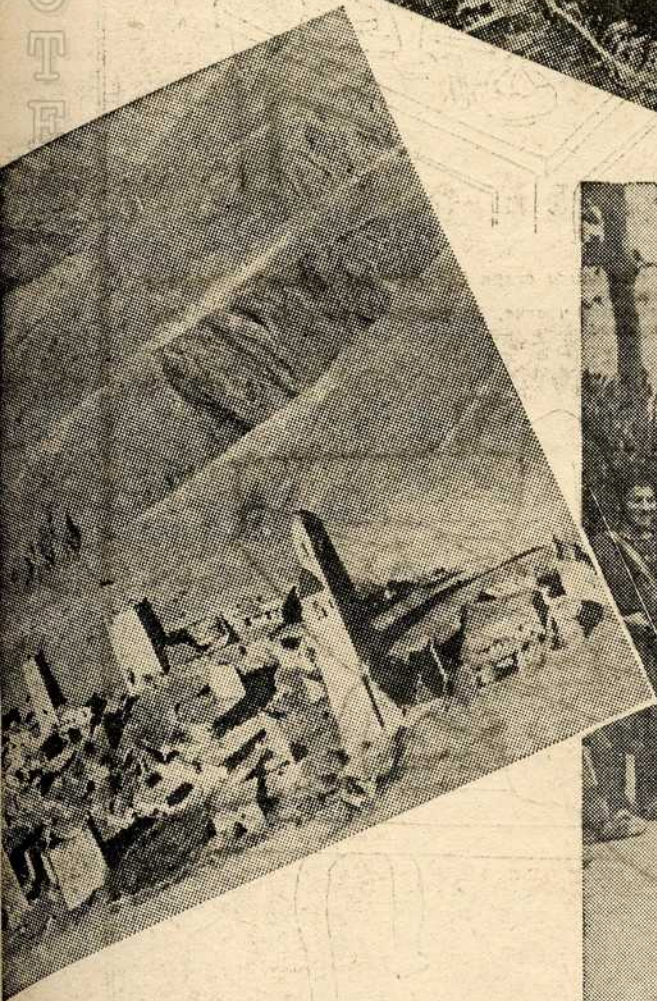

ским друмом, а другим делом друмом поред обале Каспског Мора.

Разуме се да се при томе не води рачуна о интересима народа, у главном ђурђијанског, коме ова земља припада. Енглеска грамзивост и болшевичка бруталност ујединиле су се у пљачки ђурђијанског народа. И Ђурђијанци са запрепашћењем могу само да гледају како се њихова земља претвара у ратно попрште. Али једна група политичких и културних ђурђијанских првака, међу њима и славни ђурђијански песник Григор Робакидсе, нашла је уточиште од црвеног терора у Немачкој и од победа немачке војске Ђурђијанци очекују ослобођење своје отаџбине.

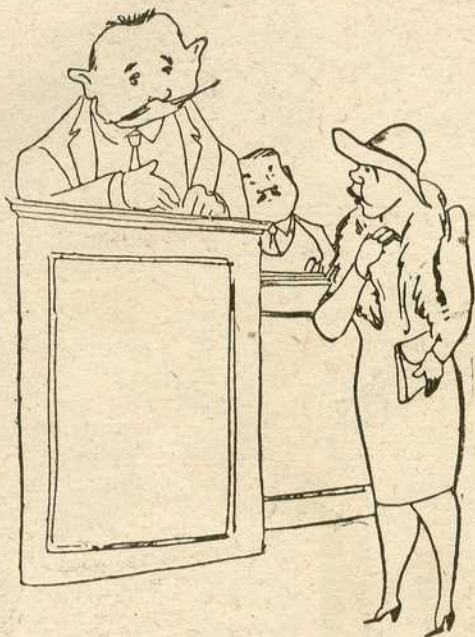
В. Петерс

Доле — Ратничка традиција још живи у горшачким племенима Кавказа. Слика приказује једну свечаност Шесзура, на којој се изводе витешке борбе у средњевековним оклопима.

Горшачко насеље у неприступачним планинама централног Кавказа. Многобројне куле сведоче о ратничким особинама разних племена Дагестана.

Коло Хумора

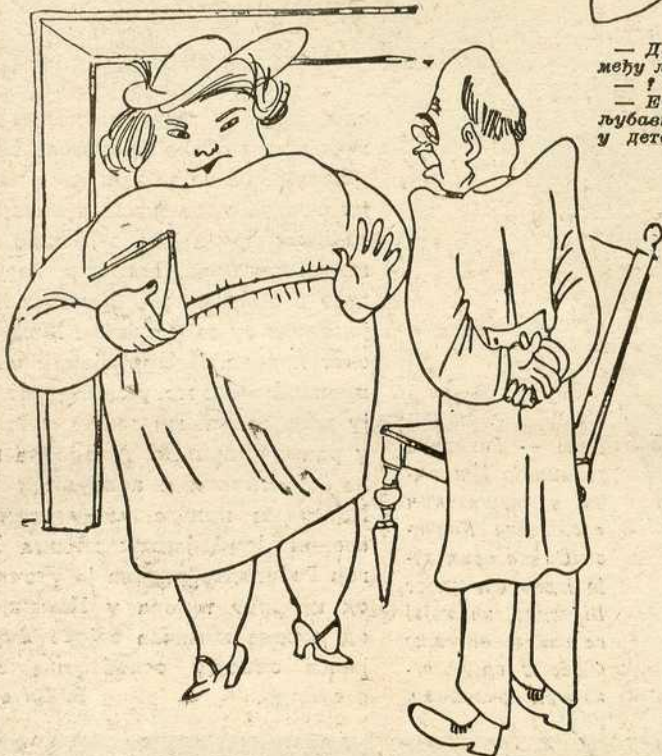
— Зашто хоћете да се разведете?
— Јер сам венчана.

— Да ли значи каква је разлика између љубавног и детективног романа?
— ???
— Ето, разлика је у „се“ и „га“. У љубавном роману обично се нађу, а у детективном роману га нађу.

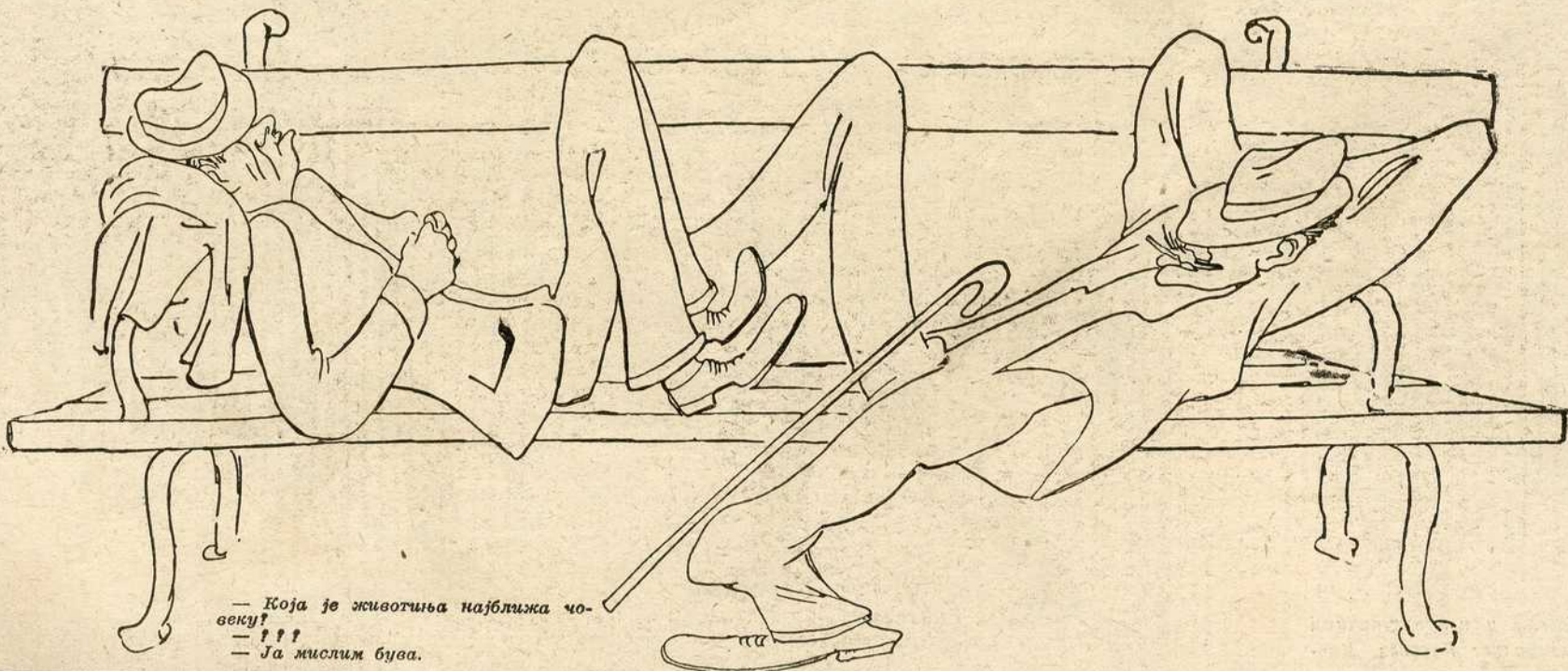
— Ви, господине не знате шта то значи гладовање!
— Како да не знам, ја сам у ову баци дошао да се лечим од гојазности!

— Господине докторе, шта све нисам радила да бих ослабила?
— Једино и нормално најорно средство је да радите нешто што још нисте радили...

— Зар је ова олика стара без стотина година? Највише ако има десета.
— Шта говорите човече, ња десета година је имала кад сам је ја купио!

— Која је животиња најближа човеку?
— ???
— Ја мислим бува.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.S